

FOLKETINGSTIDENDE

FORHANDLINGERNE I FOLKETINGSÅRET 1987-88

(139. ÅRGANG)
(1. SAMLING)

II

Sp. 1537-3072

S

J.H. SCHULTZ GRAFISK A/S
KØBENHAVN

1989

[Rahnbæk Møller]

87. Forslag om motiveret dagsorden nr. D 22 fremsat 18/11 87 af Gade (SF), Helge Mortensen (S), Ahlmann-Ohlsen (KF), Sønderby (V), Marianne Jelved (RV), Emmert Andersen (CD) og Kristian R. Kristensen (KRF).

Første næstformand (Knud Østergaard):

Forhandlingen blev sluttet, og vi går til afstemning.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden (nr. D 22) af Gade (SF), Helge Mortensen (S), Ahlmann-Ohlsen (KF), Sønderby (V), Marianne Jelved (RV), Emmert Andersen (CD) og Kristian R. Kristensen (KRF) (se forrige møde)

vedtoges med 120 stemmer (S, KF, SF, V, RV, CD, KRF og FK) mod 9 (FP).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Forespørgsel nr. F 4:

Forespørgsel til forsvarsministeren:

»Hvad kan ministeren oplyse om indholdet af de værtslandsaftaler (Host Nation Support), som i øjeblikket forhandles med NATO-allierede, der kan sende militære forstærkninger til Danmark i en krise- eller krigssituation?«

Af Pelle Voigt (SF) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 15/10 87. Fremme af forespørgslen vedtaget 29/10 87).

Begrundelse

Pelle Voigt (SF):

Det er forespørgernes håb, at vi med den forespørgsel, der er stillet her i dag, kan kaste i det mindste en spinkel lysstråle . . .

Første næstformand (Knud Østergaard):

Man kan lige så godt indstille sig på, at der skal være ro i salen.

Pelle Voigt (SF):

. . . ind i det fuldstændige mørke, som har omgivet forhandlingerne om og arbejdet med det særlige system af værtslandsaftaler, som i NATO-sproget hedder Wartime Host Nation Support. Det er lidt utroligt, at Folketinget har

været så dårligt orienteret om disse aftaler, som det har, al den stund aftalerne og aftalekomplekserne faktisk har kunnet offentliggøres i en række andre NATO-lande og dér har været genstand for debat i parlamenterne.

Jeg skal således pege på, at aftaler, der svarer til de aftaler, vi diskuterer her i dag, aftaler, som mig bekendt aldrig har været forelagt det danske Folketing, er blevet offentliggjort i Forbundsrepublikken Tyskland, ikke alene med hensyn til de aftaler, der gælder de amerikanske forstærkninger, men tilsvarende med hensyn til de aftaler, der gælder de britiske og hollandske forstærkninger, og at disse aftaler har været til forhandling og diskussion i Forbunds-
dagen.

Jeg tror, vi her står over for et nyt eksempel på det overdrevne hemmelighedskræmmeri, som det danske Forsvarsministerium ynder at omgive spørgsmål af denne karakter med, uden at der egentlig er nogen grund til det. De spørgsmål, vi diskuterer her i dag, vedrører mange, mange tusinde danske borgere. Ikke alene militærfolk, ikke alene medlemmer af civilforsvaret, ikke alene medlemmer af mobiliseringsstyrken, men også mennesker med civilt virke vil få inddraget deres køretøjer, deres personlige frihed osv. i forbindelse med overførslen af disse forstærkninger. Derfor er det af interesse for Folketinget at vide, om der er indgået aftaler allerede, som vi ikke har fået noget at vide om, og hvilke procedurer man agter at følge ved indgåelsen af fremtidige aftaler som f.eks. de aftaler, der meget sporadisk har været omtalt i forsvarsministerens årlige redegørelse i de sidste tre år.

Besvarelse

Forsvarsministeren (Collet):

Som svar på forespørgslen vil jeg sige, at det fremgår af den nuværende forsvarslov, at modtagelse af og samarbejde med forstærkninger fra vore NATO-allierede udgør en vigtig del af dansk forsvarspolitik. Det er fremhævet i Forsvarsudvalgets betænkning af 29. april 1982, at vi skal lægge vægt på, at foranstaltninger til modtagelse af støtte osv. i videst muligt omfang skal forberedes i fredstid.

I forsvarsforliget af juni 1984 indgår udtrykkelig, som det sikkert er forespørgerne bekendt, de samme forudsætninger om sammenhængen mellem dansk forsvars styrke og udholdenhed

[Forsvarsministeren]

og kravene til sikker modtagelse af og støtte til allierede forstærkninger.

Forespørgslen vedrører altså et område, der er vitalt for dansk forsvar, og hvorom der er bred politisk enighed.

De forstærkningsmuligheder, der kan være tale om, fremgår jo af NATO's militære øverstkommanderende i Europa, SACEUR's, forstærkningsplan. Det drejer sig dels om forstærkninger, som er fast tildelt Enhedskommandoen og dermed også Danmark, dels om forstærkninger, der er tildelt nordregionen henholdsvis Europakommandoen som helhed.

I forbindelse med forstærkningsplanens fremkomst redegjorde daværende forsvarsminister Poul Søgaard den 15. april 1982 særdeles grundigt for planens indhold og dermed for de styrker, der efter den danske regerings og Folketingets godkendelse vil kunne tilgå Danmark. Det er senere fulgt op i 1983 i min forgængers årlige redegørelse.

Styrkernes sammensætning har ikke ændret sig siden. Der er således fuld klarhed over, hvilke forstærkningsstyrker der i en given situation kan komme på tale, mens vi naturligvis ikke på forhånd kan vide, om alle eller kun dele af vores forstærkningsstyrker med optioner i vores område faktisk vil blive sat ind.

Den egentlige hensigt med forstærkningsarrangementerne, som det er med NATO's strategi generelt, er forebyggelse. Opbygning af et tilstrækkeligt forsvar af Danmark gennem en kombination af vore egne nationale styrker og eksterne forstærkninger skal afskrække andre fra at angribe. Vi skal naturligvis undgå, at landet bliver krigsskueplads med de katastrofale følger, dette indebærer, og for at opnå troværdighed er det nødvendigt, at vi i fredstid omhyggeligt planlægger og over modtagelse af og støtte til tildelte forstærkninger. Hertil kræves, at vi allerede i fredstid indgår bilaterale aftaler om de praktiske arrangementer med de lande, som afsender forstærkningerne.

Aftalernes indhold varierer, alt afhængigt af styrkernes tilknytning til området. For de enheder, som er fast tilknyttet vores område, er aftalerne detaljerede og omfattende og bliver løbende ajourført, hvorimod der for de enheder, som også har indsættelsesmuligheder i andre lande, i højere grad er tale om rammeaftaler, som så efterhånden søges udfyldt.

Der er i dag indgået aftaler om de amerikanske flyforstærkninger, om de britiske fly- og hærforstærkninger og om den hollandsk-britiske amfibiestyrke, og endelig foreligger der aftale med alle de lande, der har enheder i det, der hedder Allied Mobile Force, altså NATO's brandkorps. Alle sådanne aftaler justeres som nævnt regelmæssigt.

Om aftalernes indhold kan generelt siges, at de dækker tre situationer: for det første ankomst til landet, for det andet den videre transport samt for det tredje ophold enten i et venteområde eller i det egentlige operationsområde. Det drejer sig om trafikafvikling, transport og ingeniørstøtte samt til en vis grad forplejnings- og sanitetsassistance. Støtten udføres hovedsagelig af mobiliseringspersonel.

I tillæg hertil er der tale om oplægning af ammunition, reservedele m.v. og begrænsede mængder af det såkaldte jordudstyr, dvs. transport- og vedligeholdelsesmateriel til de tildelte flyforstærkninger.

Jeg vil gerne benytte lejligheden til at sige et par ord om den mobile britiske styrke, der som bekendt er den eneste hærstyrke, der er fast tildelt Enhedskommandoen og dermed Danmark.

Vi er fra britisk side blevet bedt om at overveje mulighederne for at udvide den aftalte støtte til denne styrke for derved at aflaste Storbritannien for nogle af de udgifter, der er forbundet med dens indsættelse i et område, hvor der ikke er britiske støttefaciliteter, og vi er for tiden ved at undersøge, i hvilket omfang vi kan imødekomme denne anmodning. Jeg skal i den forbindelse understrege, at den britiske regering ved flere lejligheder klart har understreget, at Storbritannien ikke har til hensigt ensidigt at trække sine styrker tilbage fra Enhedskommandoen.

Hvad endelig angår andre mulige forstærkningsstyrker, kan jeg oplyse, at danske og amerikanske myndigheder er begyndt at undersøge mulighederne for at udfylde den rammeaftale, som er gældende for infanteridivisionen, der er tildelt Europakommandoen generelt, men med indsættelsesmulighed i vores område; dette arbejde er imidlertid endnu på et indledende stadium.

Afslutningsvis vil jeg gerne benytte lejligheden til at fremhæve enkelte væsentlige elementer i forbindelse med allierede forstærkninger og støtten hertil.

[Forsvarsministeren]

Allierede forstærkninger kan kun tilføres Danmark efter anmodning fra eller godkendelse af den danske regering, efter at spørgsmålet har været forelagt for Folketinget. De støtteaftaler, som skal sikre en smidig ankomst af udpegede forstærkninger, er en naturlig konsekvens af dansk forsvars- og sikkerhedspolitik og helt i overensstemmelse med det gældende forsvarsforlig.

Til allersidst skal jeg understrege, at eventuelle oplægninger i fredstid på dansk jord godkendes af danske myndigheder, som også fører nøje kontrol med selve oplægningen.

Forhandling

Pelle Voigt (SF):

Almindelig høflighed byder jo, at man takker ministre for de svar, de afgiver på forespørgsler, stort set uanset indholdet af svaret, men jeg må sige, at jeg ikke synes, det lykkedes ministeren at kaste voldsomt meget lys over det spørgsmål, der er stillet her i dag.

Som jeg tidligere har været inde på, har disse aftaler i Vesttyskland helt fra 1982 været offentligtgjort, og man har haft en debat om dem. Og når vi sammenligner strukturen i de aftaler, som vesttyskerne har indgået med amerikanere, med englændere og hollændere, fremstår der en hovedstruktur i aftalerne, hvorpå der kan fyldes et indhold. Det kunne være interessant at vide, om det er den samme aftalestruktur, man benytter sig af i Danmark, eller der er tale om aftaler, der i modsætning til de vesttyske er så hemmelige og så følsomme, at de simpelt hen ikke tåler dagens lys. Jeg har svært ved at forstå, at det skulle forholde sig på den måde, fordi vi jo, når vi taler om NATO og om muligheden for en konflikt mellem Øst og Vest, dog plejer at tillægge Vesttyskland og den sikkerhedspolitiske situation i Vesttyskland mindst lige så stor betydning, som vi tillægger situationen i Danmark.

Det er også interessant for mange danske borgere at vide, hvad dette egentlig går ud på, for der er jo tale om at udskrive tusinder af mennesker til at stå til rådighed i en krise- eller krigssituation for fremmede tropper, og det gælder, som jeg tidligere har været inde på, ikke alene militært personel. Det er naturligvis af interesse for det danske Folketing at vide, hvor store dele af vores militær der nu er afsat til

udelukkende at betjene forstærkninger. Det gælder store dele af civilforsvaret, men det gælder altså også en lang række civile borgere, der i sådan en situation må se sig selv og dele af deres ejendom udskrevet til at stå til tjeneste for de forstærkninger, der måtte komme hertil.

Det synes jeg rejser en række problemer, f.eks. det problem, om det er i overensstemmelse med den danske grundlov at pålægge civile danske borgere den slags opgaver, og sikkerhedspolitisk er der jo i standardværtsnationsaftalerne overordentlig interessante bestemmelser som f.eks. bestemmelsen i § 1, hvori man fastslår, at det pågældende værtsland og forstærkningslandet nu i fællesskab skal afgøre, hvornår der foreligger en krise- eller krigssituation.

Vi har jo hidtil haft den opfattelse, at spørgsmålet om, hvorvidt Danmark befandt sig i krig, var et spørgsmål, der suverænt afgjordes af Danmark, ligesom spørgsmålet om, hvorvidt der forelå en krise for vores vedkommende, var et spørgsmål, der kunne afgøres her i landet af danske myndigheder. Men ifølge denne standardaftale forpligter man sig altså til at blive enig med henholdsvis USA, Storbritannien og Holland om, hvorvidt der foreligger en sådan situation, at forstærkninger skal tilføres.

Når man kan se, at dette er tilfældet i de offentligtgjorte vesttyske aftaler, synes jeg, det er rimeligt at spørge forsvarsministeren, om noget tilsvarende gør sig gældende med hensyn til de aftaler, der er indgået her i landet.

Jeg synes også, det må afklares, hvor store dele af vore militære ressourcer der efterhånden er afsat udelukkende til at betjene forstærkningerne i en krise- eller krigssituation.

Jeg synes, der er grund til at stille det spørgsmål, om vi er ved at nærme os den situation, hvor det er Danmark, der skal forstærke forstærkningerne, snarere end det er forstærkningerne, der skal forstærke os.

Så synes jeg også, ikke mindst på baggrund af karakteren af ministerens svar, at der er grund til at sætte spørgsmålstegn ved, om disse aftaler er indgået i overensstemmelse med grundlovens § 19. Jeg kan såmænd ikke anfægte, at aftalerne kan fortolkes sådan, at de er i overensstemmelse med regeringens politik og med gældende forsvarsforlig, men vi har jo en grundlov i dette land, der forpligter regeringen til forud for væsentlige udenrigspolitiske og

[Pelle Voigt]

sikkerhedspolitiske beslutninger at orientere Folketinget gennem konsultationsproceduren i Det Udenrigspolitiske Nævn, og jeg kunne godt tænke mig at få ministerens forsikring om, at det i de tilfælde, hvor der allerede er indgået aftaler, faktisk er sket.

Desuden synes jeg, det kunne have været rimeligt, om ministeren i sit svar var kommet ind på, hvor mange aftaler der eksisterer. Der eksisterer visse rammeaftaler med hensyn til de såkaldte COB-baser, de udpegede flyvestationer i Jylland, men der må også eksistere en aftale eller et udkast til en aftale vedrørende marinekorpset, og der må vel også være en aftale om modtagelsen af den 9. amerikanske infanteribrigade, som jeg til min store overraskelse her for nylig har kunnet læse under den sidste større NATO-øvelse, Wintex, pludselig blev landset i Århus. Hvis det skal kunne lade sig gøre at landsætte denne infanteribrigade i Tirstrup lufthavn, må der vel være indgået en aftale om, hvordan det rent praktisk kan lade sig gøre, og hvilke folk i Århus og omegn der skal springe til og hjælpe med, så dette meget omfattende militærapparat pludselig og uventet kan ned sættes dér.

Disse og andre spørgsmål, som jeg er sikker på at vi får en anledning til at starte en drøftelse af her i dag, synes jeg under alle omstændigheder demonstrerer, at der er et klart behov for en øget parlamentarisk og i og for sig også folkelig indsigt i, hvad der foregår med hensyn til forstærkningsproblematikken, og her vil jeg igen henvise til det ubegribelige i, at aftaler, der i fem år har kunnet være offentlige i vort sydlige naboland, stadig væk skal forholdes den danske befolkning, som må lade sig nøje med bemærkninger som f.eks. den i forsvarsministerens redegørelse fra 1986 – og jeg citerer fra side 21:

»Aftalen om flyforstærkninger, amfibiestyrker, infanteridivisioner fra USA forventes underskrevet i foråret 1987.«

Det er det eneste, vi har hørt om den, derefter hørte man aldrig mere. Er den underskrevet i foråret 1987, eller er den ikke underskrevet i foråret 1987 af ministeren? Og har Det Udenrigspolitiske Nævn fået besked? Jeg mener, det er uomtvisteligt, at vi her har et demokratisk problem, og derfor vil jeg gerne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget opfordrer regeringen til inden indgåelse af yderligere forstærkningsaftaler eller værtnationsaftaler at fremlægge disse aftaler til godkendelse i Folketinget.

Tinget går derefter over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 23).

Første næstformand (Knud Østergaard):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i debatten.

Lasse Budtz (S):

I Socialdemokratiet synes vi, det er vigtigt allerede her at fastslå, at allierede forstærkninger kun kan tilføres Danmark, hvis den danske regering har amodet om forstærkningerne eller godkendt, at de kommer. Regeringen kan ikke give denne tilladelse, før den har forelagt spørgsmålet for Folketinget. Skulle der blive tale om en politisk eksplosiv kriseudvikling, kan det i nødstilfælde være Det Udenrigspolitiske Nævn, man skal rådføre sig med, men alle eksperter synes at være enige om, at skulle Danmark komme i den ulykkelige situation, at vi må anmode om forstærkninger, vil det ske som følge af en krise, som udvikler sig over et længere tidsrum, og det skulle give den fornødne tid til at rådføre sig.

Det bør tilføjes, at forstærkningerne ikke kan modtage atomvåben, hvis der ikke foreligger en tilladelse fra den danske regering, og jeg tror, at er regeringen socialdemokratisk eller socialdemokratisk ledet, vil en sådan tilladelse ikke blive givet. Dette ville i hvert tilfælde være i fuld overensstemmelse med den atomvåbenpolitik, Socialdemokratiet længe har stået for.

Socialdemokratiet er som bekendt tilhænger af Danmarks medlemskab af NATO, og det er vi, fordi vi gerne vil holde muligheden for at få hjælp – altså forstærkninger – åben. Og det er for at sikre, at forstærkningerne i givet fald kan udnyttes på den mest effektive måde, at der er blevet lavet en række værtnationsaftaler.

Aftalerne er lidt forskellige, alt afhængigt af, hvilken form for mulige forstærkninger de knyttes til. Det drejer sig om så vidt forskellige ting som hjælp til vejvisning, lodsning i havnene, oplagring af materiel, sanitetsstøtte, forbedelse af hospitaler, transport, forplejning,

[Lasse Budtz]

brændstof- og ammunitionslagre osv. Støtteaftalerne er nu indgået over en årrække, og de må siges at være logiske konsekvenser af mulighederne for at modtage forstærkninger. Man kan også sige, at disse værtsnationsaftaler på en måde er en nødvendig forudsætning for, at Danmark ikke har fremmede tropper i landet i freds- og krisetid, og i øvrigt vil der jo være knyttet både civile og militære hjælpere til aftalerne.

Enhver form for forhåndsoplægning på dansk jord skal, som ministeren også fremhævede det, godkendes af de danske myndigheder, og der skal og bør derfor være en løbende permanent kontrol med værtsnationsaftalernes gennemførelse.

Jeg forstår, at regeringen ønsker, at man skal omgås disse aftaler med en vis fortrolighed eller hemmelighedsfuldhed, og sådan var det jo også tidligere, men i betragtning af, at også nye aftaler kan tænkes – ikke alene tænkes, de er på vej – forekommer det os naturligt, at der er en løbende parlamentarisk kontrol, der kan give befolkningen en tryk fornemmelse af, at alt er, som det bør være.

Skeler man til teksten i en af de vesttyske værtsnationsaftaler, som er offentliggjort, kan man måske få den opfattelse, at værtsnationen ikke suverænt kan afgøre, hvornår der er tale om en krig eller en krise. Jeg er ikke ganske sikker på, at dette er rigtigt, for værtsnationen har jo vetoret. Den kan nægte at modtage styrkerne ud fra en opfattelse af, at krisen ikke er så alvorlig, som nogle måske vil prøve at gøre den til.

Under alle omstændigheder må vi selvfølgelig sikre os, at værtsnationen har absolut ret til at bestemme, om der virkelig er tale om en krise, eller hvorvidt en krig, der måske er begyndt et helt andet sted i verden, er af en sådan karakter, at den truer os. Også derfor er det naturligt med en parlamentarisk kontrol med aftalerne, så vi mener i Socialdemokratiet, at regeringen inden aftalernes indgåelse bør forelægge dem for Folketinget, og her er vi altså meget tæt på formuleringen i det dagsordensforslag, som SF har fremsat. Dette kan ske i Forsvarsudvalget, men det kan også ske i Udenrigsnævnet, hvor der jo er en særlig form for fortrolighed. Hvis flertallet ikke kan stå bag en aftale, som er forelagt for Udenrigsnævnet, kan sagen jo altid bringes ned i salen til afstemning, uden at man

derfor opgiver fortroligheden eller røber fortrolige enkeltheder, og jeg skal derfor tillade mig på Socialdemokratiets vegne at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet Folketinget pålægger regeringen at forelægge nye forstærknings- og værtsnationsaftaler for Det Udenrigspolitiske Nævn, inden aftalerne indgås, går Tinget over til næste sag på dagsordenen.«
(Dagsordensforslag nr. D 24).

Første næstformand (Knud Østergaard):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette dagsordensforslag indgår i forhandlingen.

Connie Hedegaard (KF):

Jeg vil gerne sige tak til ministeren for en kort, men, synes jeg, ganske klar besvarelse af forespørgslen. Hvis man sammenholder forsvarsministerens besvarelse med ordføreren for forespørgernes indlæg, har man med al ønskelig tydelighed fået illustreret nogle helt fundamentalt forskellige udgangspunkter i forhold til forstærkningsaftalerne i henholdsvis SF og regeringen og dermed også nogle helt forskellige holdninger til, hvad det er for forpligtelser, der påhviler Danmark som modtagerland.

Jeg synes også, det var godt at høre et meget klart indlæg fra Socialdemokratiets ordfører, for så har man jo ganske klart fået illustreret nogle helt forskellige udgangspunkter i dette spørgsmål fra henholdsvis SF og Socialdemokratiet.

Det er temmelig fantastisk, at SF's ordfører, hr. Pelle Voigt, kan stå og spørge, om det nu er Danmark, der skal forstærke forstærkningerne, og tale om forstærkninger, som vi i givet fald selv ville bede om at komme hertil, som om det faktisk er nogle fjender frem for nogle venner, som vi alene er herre over skal komme eller ej.

I Det Konservative Folkeparti mener vi, det er ret ligetil, at Danmark må gøre alt, hvad vi kan for at opfylde vores rent forsvarsmæssige såvel som vores mere moralske forpligtelser til at sikre dem, der har givet tilsagn om i givet fald at komme os til forstærkning, de bedst mulige operationsvilkår. Det må dog være det mindste, vi forlanger af os selv, når vi har bedt andre

[Connie Hedegaard]

om at komme os til hjælp, egentlig også selv om man som SF'er er modstander af forstærkningspolitikken, for så længe forstærkningspolitikken spiller en så central rolle i dansk forsvarspolitik, som tilfældet er, må det være en uomgængelig konsekvens, at vi i fredstid forbereder den mest gnidningsfrie modtagelse.

I betragtning af at forstærkningselementet vel nok var den største fællesnævner for den brede politiske opbakning til NATO i sin tid, især ud fra nogle økonomiske overvejelser om Danmarks muligheder for selv at påtage os forsvaret af vores territorium, ville det da være barokt, om vi nu så at sige havner i den anden grøft og overlader hele ansvaret inklusive det økonomiske til andre.

Især er det svært at se andet, end at de tre typer opgaver, som forsvarsministeren netop opregnede som dækket af værtslandsaftalerne, nemlig ankomst til landet, videretransport og endelig ophold, meget naturligt må være i dansk interesse at få forberedt nu, og det må ligeledes være opgaver, der naturligt påhviler os selv. Vi kan altså ikke fra konservativ side se noget som helst odiøst heri.

Ikke mindst i en tid, hvor der fra britisk side har været udtrykt ønske om, at vi selv påtager os lidt flere forpligtelser i forbindelse med forberedelserne til modtagelse af forstærkninger, forekommer det lidt bizart at rejse en forespørgsel på det grundlag og med den motive-ring, det her er sket.

Faktisk er forstærkningsdiskussionen ikke så frygtelig indviklet for Det Konservative Folkeparti. I og med at vi har accepteret forstærkningerne som en helt væsentlig del af dansk for-svar, medfører det også en række forpligtelser.

Det er naturligt, at Folketinget løbende og i videst muligt omfang orienteres om diverse forsvarsmæssige foranstaltninger, sådan som forsvarsministeren var inde på det, sådan som hr. Lasse Budtz var inde på det, men naturligvis må der tages hensyn til, at visse oplysninger om et lands forsvar ikke egner sig til offentliggørelse i Statstidende, hvis forsvaret overhovedet skal have værdi.

Jeg synes, at sammenligningen med Vesttyskland nok er lidt søgt. For det første kan man vel spørge, om der i virkeligheden i de vesttyske aftaler offentliggøres flere detaljer end dem, der herhjemme er offentligt tilgængelige, f.eks. i 1984-aftalen. For det andet synes

jeg, det er nok så vigtigt at spørge, om man direkte kan sammenligne Danmark og Vesttyskland, i og med at Vesttyskland permanent har fremmede tropper stationeret. Det må nødvendigvis give et andet grundlag for planlægning også i en krise- eller krigssituation. Det havde været mere naturligt, om man havde draget en sammenligning med Norge, men så ville svaret formentlig også blive et andet.

At SF's udgangspunkt for at sætte spørgsmålstegn af denne karakter er vidt forskelligt fra Det Konservative Folkepartis, kan jo ikke overraske nogen, men alligevel vil jeg godt til sidst understrege, at for SF er forstærkningspolitikken en af de allerværste ting i dansk forsvarspolitik, en af de største anker overhovedet ved vores NATO-medlemskab. For SF er forstærkningsaftalerne noget, vi skulle se at komme af med, jo før jo bedre, og hvis ikke man kan få dem opsagt, så vil man i hvert fald have dem genforhandlet. Faktisk er det et af SF's tre hovedkrav til et S-SF-samarbejde for så vidt angår det sikkerhedspolitiske.

Jeg synes lige, det skulle med her, for det viser, at SF's udgangspunkt er rimeligt forskelligt fra vores andres, og jeg synes, det er glædeligt at konstatere igen, at Socialdemokratiet og regeringspartierne står sammen i det her spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Pelle Voigt (SF):

Det skulle glæde mig meget, hvis fru Connie Hedegaards sidste bemærkning skal tolkes på den måde, at De Konservative også mener, at disse aftaler, sådan som det udtrykkes i den socialdemokratiske dagsorden, skal fremlægges i Det Udenrigspolitiske Nævn, inden der træffes beslutning om det, i overensstemmelse med grundlovens § 19. Det ville være et ganske fortrinligt fremskridt, det er nemlig aldrig sket før i danmarkshistorien.

Må jeg sige til fru Connie Hedegaard, at jeg var til et offentligt møde i går, hvori bl.a. deltog min partifælle hr. Klavs Birkholm. Det var et møde ved og om Flyvestation Værløse, og her beskæftigede hr. Birkholm sig i et indlæg med spørgsmålet om denne suveræne ret til selv at afgøre modtagelse af forstærkning eller ej. Han citerede på dette offentlige møde regeringens hidtidige, statsministerens hidtidige sikkerhedspolitiske chef, hr. Henning Gottlieb – der,

[Pelle Voigt]

så vidt jeg forstår, i dag bliver udnævnt til leder af regeringens Sikkerheds- og Nedrustningspolitiske Udvalg – for i et krisespil, hvor man én gang i det Sikkerheds- og Nedrustningspolitiske Udvalg havde afvist at modtage forstærkninger, anden gang anmodningen blev fremsat, at have sagt: Nu er vi nødt til at modtage disse forstærkninger, ellers vil vi blive besat.

Jeg tror, at hvis hr. Birkholms fremstilling af sagen er nogenlunde korrekt – det har jeg al mulig grund til at formode – så antyder det, at der er kredse, også centralt placerede kredse, i dansk sikkerhedspolitik, kredse tæt på regeringen og også kredse i det danske officerskorps, som har en lidt mindre naiv forestilling om Danmarks reelle handlemuligheder i en international krisesituation, de reelle muligheder for i en sådan situation at træffe suveræne afgørelser.

(Kort bemærkning).

Connie Hedegaard (KF):

Jeg skal naturligvis ikke kommentere, hvad en hr. Klavs Birkholm siger på et møde, hvor jeg ikke har været, om, hvad hr. Gottlieb har sagt på et møde, hvor jeg heller ikke har været. Det synes jeg heller ikke er så interessant i den sammenhæng.

Men jeg vil da godt sige til hr. Pelle Voigt, at hans spænding da ikke skal udtrækkes unødigt, og jeg kan godt meddele, at Det Konservative Folkeparti støtter Socialdemokratiets dagsorden.

Jens Thoft (SF):

Jeg synes, det er interessant, at regeringen støtter den socialdemokratiske dagsorden; det ser jeg som et lille skridt fremad.

Jeg synes, det har været en besynderlig debat. Når man lytter til forsvarsministerens svar på det spørgsmål, som er baggrunden for forespørgselsdebatten, hvad fik vi så at vide? Ja, vi fik altså at vide, at der var tale om nogle bilaterale aftaler med forstærkningslandene. Vi fik at vide, at der var tale om to forskellige typer aftaler, nogle om de fast tilknyttede styrker eller øremærkede styrker. De var detaljerede og blev løbende ajourført. Og så fik vi at vide, at der var nogle aftaler vedrørende løsere tilknyttede styrker, og at der var tale om rammeaftaler.

Endelig fik vi at vide, at der var tale om fire forskellige aftaler, nemlig amerikanske flyfor-

stærkninger, om britiske flyforstærkninger, om den hollandsk-britiske amfibiestyrke og om brandkorpslandene, og at disse aftaler handlede om ankomst, videre transport og ophold, men ikke mere. Det var, hvad vi fik at vide, men lyttede man til hr. Pelle Voigts redegørelse, fik vi dog et fingerpeg om, hvad disse ting drejer sig om.

Jeg skal erindre ministeren om, at forstærkningsaftalerne, som blev indgået i 1976, først blev kendt og fremlagt i marts 1984 i Folketinget, men de aftaler, jeg har forstået har ligget siden 1979, om støttestrukturerne til forstærkningerne er fortsat hemmeligholdt. Ganske tilsvarende aftaler er altså offentliggjort i den vesttyske Forbundsdag, ganske tilsvarende aftaler har været fremlagt og har været drøftet i den vesttyske Forbundsdag.

Er det da sådan, som fru Connie Hedegaard siger, at man naturligvis ikke uden at svække forsvaret afgørende kan fremlægge disse aftaler? Betyder det, at det vesttyske forsvar er svækket afgørende, fordi den vesttyske Forbundsdag er blevet orienteret om disse aftaler og har haft lejlighed til at drøfte dem? Selvfølgelig er det det rene sludder.

Jeg synes, hr. Pelle Voigt stillede en række spørgsmål, som er overordentlig interessante: Er det rigtigt, at der skal tvangsudskrives titusindvis af mennesker, som ikke tilhører mobliseringsstyrken? Er det rigtigt, at disse mennesker – det drejer sig om folk i transportsektoren, i fødevarersektoren, i telekommunikationssektoren, i fabrikker og i lufthavne, i civilforsvar og politi – kommer under militær amerikansk-britisk, hollandsk-britisk, eller hvad det nu måtte være, kommando? Der opbygges i disse år et gevaldigt sindrigt system på det militære område og på det civile beredskabs område, og disse ting er fuldstændig uden for Folketingets kontrol.

Er det rigtigt, som hr. Pelle Voigt nævnte, at standardaftalens § 1 forudsætter, at det nu ikke længere er Danmark alene, der afgør, om der er krise eller krig? Hvis dette er sandt, giver det så ikke helt katastrofale følger for de øvrige forstærkningsaftaler, hvor jeg erindrer om, at det i § 1 i hovedforstærkningsaftalen med amerikanerne fastslås, at Danmark autoriserer USA til at benytte udpegede lufthavne i tilfælde af internationale kriser og krig? Jeg ved godt, at ministerens forgænger havde vældig travlt med at

[Jens Thoft]

forklare Folketinget, at »autoriserer« ikke betyder autoriserer, men hvad det så betyder, har vi aldrig kunnet få opklaret.

Er det rigtigt, at man i det nordjyske område er i fuld gang med at forbedre modtagelsen af forstærkninger i Frederikshavn, i Hanstholm, i Hirtshals? Er det rigtigt, at man skal i gang med at udbygge vejnettet i Vendsyssel, så man hurtigere kan komme ned til centralfronten i Centraleuropa? Hvis disse ting foregår, hvem skal betale det, og hvornår bliver Folketinget orienteret om det?

Det egentlige problem – det synes jeg hr. Pelle Voigt meget godt kom ind på i sin afsluttende bemærkning – er, at jo mere vi planlægger, jo mere materiel der oplagres, jo større brændstofdepoter osv. der ligger i Danmark, jo mere nødvendigt bliver det for amerikanerne i krise- og krigssituationer at anbringe sig i Danmark, uanset hvad Danmark måtte ønske.

Det er soleklart, at når lufthavnene udbygges, sådan som det er sket i de senere år, med længere baner og med nødlandingsudstyr for jetfly, når vi udbygger vores værkstedsfaciliteter, når vi udbygger vores ammunitionsdepoter til brug for allierede forstærkningsstyrker, så kommer vi meget let i en krisesituation, sådan som Pelle Voigt nøje redegjorde for det, hvor vores allierede sætter os kniven på struben, og hvor vi ikke har nogen som helst manøvemulighed.

Jeg vil understrege, at der er en grundlæggende uoverensstemmelse, også intersemæssig uoverensstemmelse, mellem de militære planlæggere og Folketinget. Hvor de militære planlæggere i krise- og krigssituationer kun har én ting i hovedet, at få forstærkningerne til Danmark hurtigst muligt, er jeg fuldstændig overbevist om, at Folketinget vil have en anden interesse, nemlig ikke at provokere, at neddrog konflikten, at sikre, at der ikke sker optrapning, længst muligt.

Der er altså en grundlæggende modsætning mellem den parlamentariske kontrol med disse ting og den militære kontrol. Den militære kontrol betyder forstærkninger så tidligt i en krise som overhovedet muligt, hvorved krisen vil blive optrappet. Folketinget vil naturligvis være interesseret i at udsætte disse forstærkninger til det senest mulige tidspunkt.

I denne modsætning mellem den parlamentariske kontrol og den militære kontrol styrker

disse logistiske aftaler, disse forstærkningsaftaler, afgørende det militære element, hvorved det folkelige, det parlamentariske, det demokratiske kontrolelement får stadig ringere betydning, og det synes jeg er katastrofalt.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Jeg minder stille om, at tiltalen bør være *hr. Pelle Voigt*.

Bjørn Elmquist (V):

Lige siden anden verdenskrig har der i Danmark været bred enighed om, at vi ønsker at forsvare os i samarbejde med andre lande, og derfor er vi blevet medlem af forsvarsalliancen NATO. Efter det, jeg har hørt indtil nu i debatten, er der stadig væk bred enighed derom. Vi har hørt Tingets største parti, Socialdemokratiet, igen bekræfte det, og Det Konservative Folkeparti har været inde på det samme, og nu siger jeg altså for Venstre det samme. At vi har haft et mellem spil med SF, kan vel ikke undre nogen.

At vi vil forsvare os i samarbejde med NATO-medlemslandene, fører direkte logisk og på anden vis over i forstærkningsaftalerne og værtsnationsarrangementerne. I den sammenhæng synes jeg, at forsvarsministerens redegørelse er så klar, som man overhovedet kan ønske sig det. De principper, som må gælde på området, er blevet fastslået i ministerens redegørelse.

I slutningen af den hedder det om de tre væsentlige elementer i forbindelse med allierede forstærkninger for det første, at de kun kan tilføres Danmark efter anmodning eller godkendelse af den danske regering, efter at spørgsmålet har været forelagt for Folketinget. Og det andet væsentlige element: de støtteaftaler, som skal sikre en smidig ankomst af udpegede forstærkninger, er en naturlig konsekvens af dansk forsvars- og sikkerhedspolitik og i overensstemmelse med gældende forsvarsforlig. Endelig for det tredje understregede forsvarsministeren, at eventuelle oplægninger i fredstid på dansk jord godkendes af danske myndigheder, som også fører nøje kontrol med selve oplægningen. Så kort kan det siges, og det er sammenhængen.

Hr. Jens Thoft, SF's ordfører, betegnede debatten – hidtil i hvert fald – som en besynderlig debat. Ja, efter at SF's ordfører kom på taler-

[Bjørn Elmquist]

stolen, vil jeg give SF's ordfører ret i, at det blev en besynderlig debat. Men indtil da havde den holdt sig til de principper og inden for de rammer, man kan forvente.

Der er mange, der fascineres af mystikken omkring det og af, at der er forhold, der er belagt med tavshed og må behandles bag lukkede døre. Det kan ikke være anderledes. Jeg synes, det er tegn på urealisme eller naivitet, eller hvad vi nu skal kalde det – der er måske også andre ting, der kan forlede én til det – at man igen og igen vender tilbage til disse spørgsmål.

Jeg synes, at det rigtige forum at behandle disse ting i må være Udenrigspolitisk Nævn, og derfor vil jeg straks sige, at af den grund mener vi, at Socialdemokratiets dagsordensforslag er det rigtige.

Det er klart, at der kan være ting og sager, som politiske partier føler at de over for deres vælgere har et ansvar for at have en vis viden om og at kunne tage stilling til. Det må ske i Nævnet med hele det system, vi har dér.

Når vi taler om forstærkningsaftaler, er det helt klart, at det involverer ikke bare danske forhold. Det involverer også fremmede magters sikkerhed. Det involverer ganske detaljerede informationer og oplysninger om de lande, vi har aftaler med, og som skal komme og hjælpe os og være sammen med os i disse situationer. Det er det, der er kernen i forstærkningsaftalerne. Det er der ikke megen mystik eller uforståeligt i. Det er da ganske naturligt.

Vi har et system i Udenrigspolitisk Nævn, der gør, at det dér er muligt at behandle disses sager. Vi har dér regler om tavshedspligt, og vi har også regler i dansk lovgivning, bl.a. i straffeloven, om, hvad der sker, hvis man offentliggør oplysninger, som er af betydning for fremmede magters sikkerhed. Det skal der slet ikke være nogen tvivl om. Og der må heller ikke bestå nogen tvivl om, at det er under de betingelser, sager som disse kan drøftes i Nævnet.

Jeg synes, det er værd fra debatten at trække et andet element frem. Hr. Lasse Budtz fra Socialdemokratiet fremdrog sammenhængen mellem det forhold, at vi i fremtid ingen fremmede tropper har stationeret i Danmark, og så forstærkningsaftalerne – der er jo en sammenhæng – og at vi i øvrigt har vores værtsnationsarrangementer klar. Hvis ikke vi kunne gøre det til alle parter tilfredshed, kunne vi risikere at komme nærmere en afgørelse af, om vi skulle

bede fremmede tropper om at blive stationeret permanent på vores territorium, og det ville måske sætte spørgsmålstegn ved den lavspænding, vi vel i princippet har i vores område for tiden. Der er nogle, der kan mene, at denne lavspænding er noget, vi selv præsterer, fordi vi har valgt at besvare trusler med en så afslappet indstilling, som vi lægger for dagen.

Det korte af det lange er, at jeg vil takke forsvarsministeren for hans redegørelse, som mit parti, Venstre, helt tilslutter sig. Den dagsorden, der er foreslået af Socialdemokratiet, vil vi også kunne stemme for.

Jørgen Estrup (RV):

Som ordfører er man egentlig i en absurd situation under denne debat. Vi kan fortsætte debatten om forstærkningsaftalerne i timevis, og når vi er færdige, vil konklusionen være den samme, nemlig at vi reelt ikke ved, hvad det er, vi snakker om, når det gælder forstærkningsaftalerne, ikke fordi vi er specielt tungnemme, ikke fordi vi har forsømt vores job som ordførere, men simpelt hen fordi det ikke er meningen, at vi skal vide noget. Hvis det var det budskab, forsvarsministeren gerne ville viderebringe, var hans tale i dag sandelig en fuldræffer.

Forstærkningsaftalerne og de tillæg, som nu forhandles, er imidlertid alt andet end ligegyldige hensigtserklæringer. Vores mangelfulde viden til trods er alle vist klar over, at det drejer sig om helt centrale led i dansk forsvars- og sikkerhedspolitik. De har afgørende betydning for, på hvilket tidspunkt fremmede tropper skal indsættes på dansk territorium. De er afgørende for forståelsen af den rolle, Danmark spiller i NATO's strategi, og de er naturligvis især afgørende for, med hvilke våben der i givet fald kan blive tale om at forsvare dansk territorium, altså først og fremmest for spørgsmålet om, hvorvidt a-våben indgår i planerne.

Derfor er det i særlig grad absurd, at vi i øjeblikket i Forsvarsudvalget er i fuld gang med at kulegrave forsvaret som oplæg til et eventuelt forsvarsforlig, men uden kendskab til indholdet af forstærkningsaftalerne. Det kunne man passende kalde at opføre »Hamlet« uden prinsen af Danmark. Absurditeten bliver ikke mindre af, at sådan har situationen tilsyneladende også været ved tidligere forsvarsforlig.

Mig bekendt er der kun én løbende kilde til information om forsvarsaftalerne, nemlig for-

[Jørgen Estrup]

svarsministerens årlige redegørelse. Hvor totalt utilstrækkelig denne kilde er, belyses måske bedst med et par eksempler. I 1985-redegørelsen hedder det på side 21:

»I en spændingsperiode vil enhedskommandoens område kunne tildeles to engelske eskadriller jagerbombere, der kan operere fra Flyvestation Tirstrup. Aftale om oplægning af ammunition og materiel til brug for disse styrker blev indgået i 1985, og oplægningen vil ske i NATO-depoter i Jylland.«

Dette suppleres med følgende tørre konstatering i 1986-redegørelsen, ligeledes på side 21:

»Til to engelske jagereskadriller, der forventes at operere fra Flyvestation Tirstrup, er der i 1986 foretaget oplægning af materiel og ammunition.«

Kort og godt: Det er alt, hvad Folketinget får at vide om planer, som det i sidste ende vil være Folketingets ansvar at tage beslutning om, en beslutning, som ikke drejer sig om en indsats i forbindelse med aktive krigshandlinger, hvor valgmulighederne givetvis vil være få, men en beslutning, som netop skal træffes, mens der ikke er krig, altså i en situation, hvor krigstruslen skal manes i jorden, og hvor det derfor frem for noget drejer sig om at have overblik og politisk dømmekraft. Hvordan kan man for alvor tro, at Folketinget vil være i stand til at træffe rigtige beslutninger for landet i en højspændt situation, når Tinget holdes hen i total uvidenhed, mens der endnu er fred og mulighed for at tænke sig om? Faren for, at andre reelt træffer beslutningerne for os, er overhængende.

Forsvarsministerens redegørelse fra 1986 rummer i øvrigt en hel række henvisninger til aftaler, som enten er indgået eller er under forhandling og forberedelse. I alle tilfælde er omtalen overfladisk og bekvemt uklar. Man får et levende indtryk af hektisk aktivitet på forstærkningsaftalernes område.

Derfor melder spørgsmålet sig naturligvis desto stærkere: Hvor langt kan dette hemmelighedskræmmeri forsvares med henvisning til, at i militære forhold er der nødvendigvis detaljer, som ikke kan offentliggøres? Selv i Det Radikale Venstre erkender vi faktisk, at dette hensyn kan være legitimt i visse situationer, men har argumentet overhovedet relevans for vores behandling af forstærkningsaftalerne? Det tvivler jeg stærkt på.

Når man i Vesttyskland, som omtalt af hr. Pelle Voigt, yderst detaljeret kan offentliggøre indgåede værtslandsaftaler, er det svært at forstå, hvorfor vi i Danmark må lade os nøje med en linje eller to i en årsberetning. Det spørgsmål synes jeg vi må kunne forvente at forsvarsministeren giver os et ordentligt svar på.

Hemmelighedskræmmeriet omkring forstærkningsaftalerne er imidlertid ikke noget, den nuværende regering har fundet på. Der er desværre en lang forhistorie på dette område, hvor socialdemokratiske regeringer helt på samme måde har undladt at oplyse Folketinget om aftalernes indhold. Derfor mener jeg ligesom hr. Pelle Voigt, at dette rejser spørgsmålet, om hidtidig praksis er i overensstemmelse med grundloven, først og fremmest § 19.

Jeg bemærkede forsvarsministerens karakteristisk af forstærkningsaftalerne. De er med forsvarsministerens ord en vigtig del af dansk forsvarspolitik, og lidt senere var ordvalget: De er vitale for dansk forsvar. Derfor vil jeg gerne spørge ministeren, om det ikke indebærer, at sådanne aftaler er omfattet af grundlovens § 19, stk. 1, 2. pkt., som netop taler om, at indgåelse af forpligtelser, som i øvrigt er af større betydning, kræver Folketingets samtykke.

Jeg skal undlade at følge op med et andet spørgsmål, som vedrører praksis i relation til kravet i grundlovens § 19, stk. 3, nemlig at beslutninger af større udenrigspolitisk rækkevidde skal forelægges Det Udenrigspolitiske Nævn. Efter at vi nu har hørt, at regeringspartierne vil støtte den socialdemokratiske dagsorden, må det stå klart, at regeringen erkender, at forstærkningsaftalerne er omfattet af denne del af grundlovens § 19, og at hidtidig praksis derfor har været forkert.

Lad mig til slut summere op Det Radikale Venstres holdning til forstærkningsaftalerne.

Vi erkender, at forstærkningsaftaler må ses som et led i NATO-samarbejdet, men vi er imod, at sådanne forstærkningsaftaler kan bruges til stationering af fremmede tropper i fredstid, og herunder opfatter vi også kriseperioder. Vi er imod, at sådanne aftaler kan give mulighed for a-våben på dansk territorium. Vi er imod det under alle forhold, og vi kræver – det gør grundloven i øvrigt også – at den endelige beslutning om forstærkninger uden nogen form for forbehold er et rent dansk anliggende. Det er og bliver Folketingets ansvar. Derfor

[Jørgen Estrup]

finder vi, at det er nødvendigt med reel parlamentarisk indsigt i alle forstærkningsaftaler. Vi må have en godkendelsesprocedure på området.

Den socialdemokratiske dagsorden, som er foreslået, kan vi støtte. Det er et skridt i den rigtige retning at etablere en sådan godkendelsesprocedure. Om den er tilstrækkelig, må praksis vise. Jeg bemærkede, at hr. Lasse Budtz understregede, at hvis den procedure ikke var tilstrækkelig, kunne det jo tages ned i salen under overholdelse af nødvendig fortrolighed. Det synes jeg er en væsentlig ting at slå fast. Jeg mener, at vi i den kommende tid skal gå dybere ned i, hvad grundlovens § 19 kræver af os.

Jeg skal ikke skjule, at jeg har en vis sympati for SF's dagsorden. Jeg synes, at vi i dag skal slå os til tåls med det vigtige skridt, vi tager, om forelæggelse for Det Udenrigspolitiske Nævn, og så se, om det er nødvendigt at gå længere.

Arne Melchior (CD):

Ordføreren for forespørgerne sagde i sin svartale, at han var i tvivl om, hvorvidt det er Danmark, der skal forstærke forstærkningerne, i stedet for omvendt. Jeg synes, at det er en absurd og totalt falsk problemstilling. Der er ikke tale om et enten-eller. I et sådant samarbejde er der selvfølgelig tale om et både-og.

Det skal i denne sammenhæng fra CD's side være understreget, at forstærkninger jo netop er meningen med at være medlem af en alliance, og det skal også være klart sagt til de nationer i alliancen, som i givet fald skulle komme til at yde os sådan forstærkning, at de sandelig skal være så hjerteligt velkomne, og at vi med stor tilfredshed og taknemlighed konstaterer, at vi er med i en alliance, hvor andre er villige til at komme os til undsætning.

Lad mig i denne forbindelse bare minde om, hvor Europa havde været henne i dag, hvis USA ikke var kommet Europa til undsætning såvel i første som i anden verdenskrig. Hele diskussionen om forstærkningsydelse og forstærkningsmodtagelse skal naturligvis ses med positivt fortegn – således forstået, at det i allerhøjeste grad er i dansk interesse.

Jeg skal dernæst tillade mig at sætte en hel linje af spørgsmålstejn ved den påstand, som blev gjort gældende af SF's anden ordfører i dag: at en mobilisering eller indledning af afsendelse og modtagelse af forstærkninger auto-

matisk skulle betyde en optrapning af krisen. Jeg bestrider denne påstand. I hvert fald vil den ikke under alle omstændigheder kunne være rigtig, men jeg erkender da, at det er svært at forestille sig scenariet.

Men igen er det ganske naturligt at tænke på begivenheder, vi selv har oplevet. Ville en dansk mobilisering i den første apriluge i 1940 have optrappet nogen som helst krise? Ville det planlagte og besluttede angreb af den grund være blevet et dobbelt angreb? Hvis det endelig skulle have ændret noget, så var det måske i retning af en tilbageholdenhed, måske en udsættelse – hvem ved? – det gør jeg mig ikke nogen forestillinger om, men det ville da i hvert fald ikke have gjort det værre, end det blev. Men det ville have været en retfærdighedshandling over for danske officerer og menige, det danske mandskab, og over for den danske befolkning at give det varsel, at nu er der altså noget sådant under opsejling, og derfor tager vi de helt selvfølgelig forholdsregler, som ethvert menneske, der mærker et angreb møde sig, må tage, og som en nation lige så givet må tage.

Da der ikke er nogen, der vil beskyldes os for at ville angribe nogen – end ikke i deres vildeste fantasi – så vil i en given krisesituation en rebning af sejlene, en tilkaldelse af flere af egne og andres styrker i alliancen, tværtimod kunne være krigsforhindrende. Det må være lige så logisk i det mindste at antage dette, fordi en potentiel angriber, der er helt overbevist om at ville blive mødt med kvalificeret modstand, må få en anledning ekstra til at tænke sig om, før angrebet sættes ind.

Derfor må jeg helt afvise den påstand, der gang på gang i debatten fremføres som et skræmmemiddel over for folk: Hvis du sætter en ordentlig lås på din dør, hvis du forstærker politiets bevogtning omkring kongehus eller politikere eller andre, som er truede, ja, så optrapper du dermed. Det er efter min mening en fuldstændig vanvittig tankegang og det modsatte af rigtigt.

Man kunne også i dag spørge, hvis ærinde hr. Pelle Voigt går. Og for mig er der ingen tvivl om, at han går sit og sit partis ærinde, og at han går NATO-modstandernes ærinde, og det er hans legitime ret at gøre sådan. Men jeg fastslår altså som min opfattelse, at det er NATO-modstandernes ærinde, han går, og at det derfor efter min forståelse af dette lands interesser ikke

[Arne Melchior]

er til fordel for denne forståelse og for den alliance, som vi er medlem af.

Den socialdemokratiske dagsorden håber jeg – formoder jeg, skønt det undrer mig – er overvejet også i lyset af, at det jo en skønne dag kunne være, at der blev en socialdemokratisk regering eller en socialdemokratisk ledet regering her i landet igen. Ja, vi har jo også oplevet en radikalt ledet regering, og når den radikale ordfører talte om, at den hidtidige tilstand skulle have været ulovlig, må jeg indrømme, at min historiske paratviden ikke er tilstrækkelig til, at jeg nøjagtigt ved, om ikke der forelå en art forstærkningsaftaler også på det tidspunkt. Men at der ikke skulle have været tale om i hvert fald brandkorpsordninger omkring 1970, kan jeg dårligt forestille mig.

Men o.k., vi har jo også en radikal leder nu, der har tilbudt under visse omstændigheder at gøre tjeneste som landets statsminister. Også i det lys skal man nok være forsigtig med, hvad man forpligter en anden regering til, og være opmærksom på, at man i givet fald bliver forpligtet til det samme.

Imidlertid opfatter jeg den socialdemokratiske dagsorden som en imødekommenhed over for regeringen og over for den forsvarsvilje og NATO-pagt-vilje, som regeringspartierne er enige med Socialdemokratiet om, og på dette grundlag kan CD ligesom de andre regeringspartier stemme for denne dagsorden.

Jeg skal personligt tilføje, at det vil ske uden ret stor begejstring, men vi kan altså stemme for den ud fra den udlægning, jeg her har forsøgt at give.

Annette Just (FP):

Fremskridtspartiet ønsker et troværdigt for svar for at sikre fred i frihed i Danmark. Hvordan kan man gøre det? Det kan man kun ved at have den bedste forsikring, der findes inden for den vesteuropæiske alliance, nemlig ved at være troværdig medlemspartner af NATO og ved at sikre, at NATO-tropperne har en fair chance for at komme frem, for at hjælpe os i en given situation. Det er jo rent faktisk det, der er tale om her. Vil vi modtage den hjælp, som bliver os tilbudt? Ja, det vil vi i hvert fald i Fremskridtspartiet.

Derfor synes vi, at det dog er en lidt ejendommelig måde, man begynder at diskutere denne værtslandsaftale på, i stedet for at disku-

tere, hvad der egentlig er dansk forsvars største problem. Er det ikke, at 85 pct. af vore soldater skal mobiliseres, før vi har en fair chance for overhovedet at holde fjenden en lille smule tilbage? Er det ikke et andet stort problem, at vi faktisk står og mangler ammunition? Jeg ved ikke, om I virkelig havde forestillet jer, at det skal være med en høtyv, vi skal forsvare Danmark, indtil NATO-tropperne kan komme og hjælpe os.

Jeg tror, vi er nødt til at se på, hvad det er, der skal gøres for dansk forsvar, se på mulighederne for at bevare Danmark på danskernes hænder, indtil NATO-tropperne kan komme os til hjælp. Derfor skal vi også have nogle gode, solide aftaler om, hvordan vi kan sikre, at disse venligsindede NATO-tropper vil komme og støtte os, hvordan vi kan sikre havne og flyvepladser, og hvad der ellers er blevet sagt.

Men det kan ikke nytte noget, at vi går ud og fortæller det til alt folket eller, som det er blevet sagt heroppefra, skriver det i Statstidende. Venner, ærligt talt, hvis man vil have en plan, som den eventuelle fjende ikke skal kende, skal man nu ikke begynde at stå og tale om den her fra denne talerstol.

Vi taler om en total forsvarssituation, og derfor er civilforsvaret, civilberedskabet, selvfølgelig også med til at sikre den danske civilbefolkning. Det er dog den mest naturlige sag i denne verden, at vi alle skal hjælpe med at passe på hinanden.

Fremskridtspartiet går ind for fred i frihed. Derfor kan vi ikke gå ind for disse dagsordensforslag, som vil begynde at ødelægge og underminere den fred, som vi nu har sikret i et par og fyre år.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Min korte bemærkning skal blot være til hr. Arne Melchior, som satte spørgsmålstejn ved, hvad regeringsforpligtelser kunne betyde for et parti, og i den forbindelse henviste til, at Det Radikale Venstre jo også havde haft regeringsledelsen i en periode. Hr. Arne Melchior var forsigtig, det bemærkede jeg, i sine historiske henvisninger, og det var med god grund. Derfor skal jeg blot bede hr. Arne Melchior om at genopfriske debatten fra den 15. april 1982. Der vil hr. Arne Melchior kunne se, at det spørgsmål tidligere har været behandlet, og at

[Jørgen Estrup]

det dengang blev fuldstændig endeligt klargjort, at der ikke var noget radikalt ansvar for forstærkningsaftalerne.

Kristian R. Kristensen (KRF):

Jeg vil gerne på Kristeligt Folkepartis vegne sige tak til ministeren for den besvarelse, vi fik i starten af debatten. Vi må konstatere, at den er i overensstemmelse med gældende aftaler og også i overensstemmelse med forsvarsforliget. Det er ganske klart, at vi også på det forsvarsmæssige område skal holde de aftaler, vi har indgået både nationalt og internationalt. Det er også lige så rigtigt, som det er sagt, at de forstærkningspolitiske aftaler skal forberedes i fredstid. I en krigssituation er tiden forpasset.

Jeg tror også, vi må konstatere, at den nødvendige information til f.eks. Udenrigsnævnet er overholdt efter gældende praksis med skyldig hensyntagen til den tavshedspligt, der er en naturlig ting i de sager, som gælder vort forsvaret. Det er ganske klart, at aftaler, hvori der indgår en tavshedspligt, ikke kan drøftes i dette forum, men må henlægges til Det Udenrigspolitiske Nævn.

Vi vil derfor gå ind for og stemme for Socialdemokratiets beslutningsforslag og så håbe på, at det får opbakning.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg må rette: Det er et dagsordensforslag, vi står over for.

Jørgen Tved (FK):

Jeg er ikke rigtig klar over, om Kristeligt Folkeparti, der begynder dagen med salmesang og bøn, går ud fra den samme bibel, som jeg blev undervist efter, da jeg gik i skole, og hvor der står noget om, at når man får én på den venstre kind, så skal man straks vende den højre til, og hvor der også står: Den, der drager sværd, skal omkomme ved sværd. Er det den samme bibel, Kristeligt Folkeparti hylder, når dets medlemmer står heroppe og siger, at nu skal vi altså styrke krigsvæsenet og vel sandsynligvis mest i fredstid? For det er vel egentlig det, det drejer sig om. Vi har her fået en debat, som nok en gang sætter fokus på nogle af de besynderlige aftaler, der er indgået, og hvorefter man kan forudse, at Danmark i værste fald bliver en rygende ruindyng, hvis det går sådan, at nogle politikere får magt, som de har agt, og hvis udviklingen går, som nogle spår.

Hvad er det, det drejer sig om? Ja, det drejer sig om, at Danmark på en lang række områder har indgået nogle aftaler, hvorefter vi påtager os nogle forpligtelser: at bygge flyhangarer, at installere olieledninger, at bygge andre faciliteter, som i en given situation skal stå til rådighed for fremmede tropper, der skal komme og hjælpe os. Men det forudsætter altså, at der er nogle, der vil angribe os. Mig bekendt har Danmark ikke siden 1945 haft nogen krigeriske situationer; da blev de sluttet. Dengang var det tyskerne, der angreb, og dem er vi nu allierede med. I begyndelsen af 1800-tallet var det englænderne, og nu er vi også allierede med dem. I 1700-tallet var det svenskerne; dem kalder vi nu vore brødre. Derfor kan man med nogen ret spørge: Hvor kommer egentlig disse spøgelse fra, som ønsker at angribe Danmark?

Der er også meget langt fra den automatiske telefonsvarer, som hr. Glistrup i sin tid ville installere i Forsvarsministeriet, og til de meget krigeriske udtalelser, der nu kommer om, at vi rigtignok skal være beredte, og at vi skal have det hele klar.

De fleste folketingsmedlemmer vil jeg egentlig betegne på samme måde, som en general betegnede officerskorpsen under den berømte eller berygtede Hjalpsag i 1960'erne. Da sagde han, at de danske officerer havde gravet sig så dybt ned under jorden, da der var krig her i landet, at hverken tyskere eller modstandsbevægelse kunne finde dem. Man er meget krigerisk i fredstid, og det kommer også til udtryk under denne debat, men jeg har en mistanke om, at hvis det virkelig skulle brænde løs, er det så som så med forsvarsviljen.

Der vil senere i dette Ting komme en debat, hvor det er Fælles Kurs, der har fremsat et lovforslag, der simpelt hen går ud på, at alt dette militærvæsen, hele dette ministerium, som man kalder et forsvarsministerium, skal afskaffes. Vi ser ingen som helst trussel mod Danmark nogetstedsfra, og vi ser absolut ingen anledning til, at man skal poste penge ud til noget unyttigt isenkram, til krudt og kugler, som krigens købmænd er de eneste der har fornøjelse af. Vi ser ingen anledning til, at man skal understøtte dem.

Nu har vi altså en forespørgselsdebat, der går på nogle aftaler, som i Danmark, hvor man er meget krigerisk, skal være meget hemmelige. Men hvis man går til nogle af nabolandene,

[Jørgen Tved]

kan man altså få disse publikationer; dér er de offentliggjort.

Vi er tilhængere af, at alt er offentligt, at folk naturligvis ved, hvad de kan vente. Man skulle måske også anvisde de begravespladser, hvor man vil skubbe ligdyngerne ned, hvis ulykkerne virkelig skulle ske. Jo, lad os få det hele på bordet, så folk præcist ved, hvad de har at vente. Vi synes, at det må være det mindste, man kan forlange, når nu vi har dette forsvar; indtil det er afskaffet, lad os da få alt på bordet, der er ingen grund til noget hemmelighedskræmmeri.

Vi har naturligvis mærket os, at Socialdemokraterne vil være med til at holde sløret længst muligt hen over mest muligt. De vil have, at forstærkningsaftaler osv., hvis der indgås andre end dem, vi allerede kender til, eller som nogle kender til, skal forelægges et nævn, hvor der er både nedrullede gardiner og vandtætte skodder; herfra skal der ikke komme noget ud.

Det er klart, at vi med det, jeg allerede har sagt, absolut ikke vil medvirke til noget hemmelighedskræmmeri i den forbindelse. Derfor synes vi, at det er en meget mild dagsorden, der er foreslået af hr. Pelle Voigt på vegne af SF, og vi vil naturligvis som det mindste stemme for denne dagsorden.

Nu lader det til, at De Radikale, som er meget antimilitaristiske – om igen: var meget antimilitaristiske; jeg kan snart dårligt huske så langt tilbage – også er indstillet på, at hemmelighedskræmmeriet altså skal bevares, og det, der så lå i deres udtalelser, var, at militærvæsenet også skal bevares. Så det med antimilitarismen og åbenheden, det er altså gået fløjten det hele. Alt sammen meget godt at få frem på bordet! Derfor er debatten nyttig, fordi den over for befolkningen – ikke over for medlemmerne, for de gider ikke høre det, men over for befolkningen og offentligheden – viser, hvem det er, der fortsat vil øde borgernes penge, hvem det er, der foretrækker kanoner og andet krigsmateriel frem for hospitaler og en bedre socialforsorg osv., hvem det i virkeligheden er, der står bag denne politik, og hvem det er, der vil noget andet.

Man kunne måske også spørge i forbindelse med al den megen snak om forstærkninger og depoter og hangarer og olieledninger, og hvad der nu hører til af djævelskab: Hvad med flåden? Vi er jo bekendt med, at englænderne har nogle ubåde, der er bestykket med atomvåben.

Skal vi også have faciliteter til, at vi kan modtage dem og eventuelt forsyne dem med et eller andet, som de måtte have behov for?

Jeg kender ikke disse forstærkningsaftaler. Jeg har egentlig aldrig interesseret mig så meget for dem, for efter vores opfattelse er der ikke behov for, at vi har noget af den slags. Vi vil derfor godt have tingene helt frem på bordet, og vi vil godt være med til, at der skabes den størst mulige åbenhed om tingene.

CD er jo som sædvanlig meget krigerisk, især når det er hr. Arne Melchior. Også han er særdeles krigerisk i fredstid, og det er der vel ikke noget nyt i. Han står jo bag regeringens militærpolitik; de ser helst, at der sker nogle udvekslinger her, og det sker, som jeg allerede har sagt, på bekostning af de øvrige udgifter, som samfundet har til hospitaler, uddannelser osv.

I den givne situation, indtil militær og krigsvæsen bliver afskaffet, vil vi som sagt stemme for SF's dagsorden.

(Kort bemærkning).

Kristian R. Kristensen (KRF):

Jeg vil gerne ganske kort sige til hr. Jørgen Tved, at fordi vi nu har en kristen livsholdning i vores parti, er det ikke ensbetydende med, at vi hverken har mod eller lyst til at forsvare det, vi holder af. Jeg tror også, at hr. Jørgen Tved vil forsvare det, som er hans område, og det, som han holder af, også i det daglige, og det gælder også, når det drejer sig om vort fædreland.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Jeg ved ikke, om hr. Jørgen Tved keder sig eller savner selskab, eller hvad der er galt. I hvert fald sagde hr. Jørgen Tved heroppe fra talerstolen, at Det Radikale Venstre – sådan hørte jeg det i hvert fald – gik ind for hemmelighedskræmmeri i denne sag. Der var ingen argumenter. Det var blot sådan en udtalelse, der kom frit fra leveren.

Hvis vi skal have debat om sagen – og den tager jeg gerne – synes jeg, vi må have bare et enkelt argument. Det var præcis det modsatte, jeg sagde.

(Kort bemærkning).

Jørgen Tved (FK):

Det kunne være interessant at få at vide af

[Jørgen Tved]

Kristeligt Folkeparti, hvilke sider i Bibelen det har revet ud og puttet i papirkurven, og hvilke det så retter sig efter. For der er i hvert tilfælde en vis modstrid mellem det, der står der, og så den måde, partiet fører politik på her i Folketinget.

Så vil jeg godt sige til hr. Jørgen Estrup, at i og med, at man tilslutter sig den socialdemokratiske dagsorden, hvor man vil bevare hemmelighedskræmmeriet i Det Udenrigspolitiske Nævn, må vi jo gå ud fra, at man vil bevare den lukkethed, der er om sagen, det hemmelighedskræmmeri. Det var faktisk det, mine bemærkninger gik på, foruden at man altså også har forladt de gamle standpunkter om antimilitarisme og afrustning osv., men det ligger jo flere år tilbage.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Det er sandelig ikke nogen ny opdagelse, hr. Jørgen Tved har gjort, at Bibelens ord og kapitler og sætninger kan udlægges forskelligt; det har man nu brugt adskillige tusinde år til, og det vil nok fortsætte langt ud i fremtiden.

Men jeg synes, hr. Jørgen Tved skal have at vide, at det var en upassende bemærkning, han startede sit egentlige indlæg med, da han omtalte, hvilken praksis med hensyn til bøn eller salmesang medlemmer af en folketingsgruppe benytter eller ej. Det plejer vi altså ikke at skose folk for eller benytte som argument i en saglig debat. Jeg synes, det er på sin plads, at hr. Jørgen Tved også får den lille lære med på vejen.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Jamen hvis det var stillingen til dagsordenerne, der plagede hr. Jørgen Tved, skulle han da bare have sagt det i første omgang. Jeg tror, det må skyldes hr. Jørgen Tveds relativt korte erfaring herinde. I sådanne situationer kommer den socialdemokratiske dagsorden til afstemning – der bliver ikke lejlighed til at stemme om SF's dagsorden – og derfor er det i sagens natur givet, at den bliver vedtaget, og vi støtter det fremskridt, der ligger i den socialdemokratiske dagsorden. Så simpelt er det.

(Kort bemærkning).

Jørgen Tved (FK):

Den var lidt for billig, for når den socialdemokratiske dagsorden kommer til afstemning, skyldes det jo bl.a., at Det Radikale Venstre på forhånd herfra har givet tilslutning til den i stedet for at være tilhænger af åbenhed, dvs. støtte SF's dagsorden i denne sag.

Må jeg så sige til hr. Arne Melchior: Der var engang en gammel Venstremand, som sagde: Når din politiske modstander klapper dig på skulderen, så har du ikke rent halm i træskoene. Jeg har ikke noget imod, at hr. Arne Melchior ikke klapper mig på skulderen.

Gert Petersen (SF):

Undskyld, at jeg blander mig i debatten, men jeg synes, der er fremkommet nogle absurditeter undervejs og også forekommet en vis historieforfalskning, som det kan være rigtigt at få gjort op med, altså både absurditeterne og historieforfalskningen.

For det første: Man vil omgive disse forstærkningsaftaler med en enorm hemmelighedsfuldhed, og man argumenterer med, at ellers kan de jo ikke være effektive, ellers kan de ikke opfylde deres formål, osv. Det er fremgået af mange debatter herinde, og det er fremgået af redegørelser fra forsvarrets ledelse, at forstærkningsaftalerne udgør en meget, meget væsentlig del af den danske forsvarsstruktur, sådan som den nu er tilrettelagt. Ministeren brugte også det udtryk, at aftalerne er vitale for dansk forsvar.

Jamen hvis de skal være så hemmelige, ville det logiske da også være, at hele forsvarsordningen var hemmelig, at man overhovedet begravede forsvarsordningen, eventuelle forsvarsforlig osv. i en hemmelighed, hvorfra intet måtte slippe ud. Det, der er tilfældet, er vel, at halvdelen af den danske forsvarsordning består af disse forstærkningsaftaler. Det er sådan et X, vi ikke må vide noget om. Og så er der ellers en anden halvdel, det er den officielle, offentligt tilgængelige forsvarsordning.

Jamen hvorfor i alverdens riger og lande skal den være offentligt tilgængelig? Ja, det synes jeg den skal være, men hvorfor synes ministeren det, hvorfor synes regeringspartierne det, når den anden halvdel, nemlig forstærkningsaftalerne, skal være så utroligt hemmelige?

Det logiske er, at dansk forsvarspolitik diskuteres i åbenhed, at befolkningen ved, hvad det drejer sig om, hvilke konsekvenser det inde-

[Gert Petersen]

bærer, osv., og når forstærkningsaftalerne er en vital del af dansk forsvarspolitik, jamen så er det logiske da også, at de diskuteres i offentlighed. Det er altså den konsekvens, man har taget i Forbundsrepublikken, som åbenbart er et mere demokratisk land end Danmark på dette punkt.

Dernæst vil jeg sige, at når man siger, at disse forstærkningsaftaler er en logisk konsekvens af NATO-medlemskabet, så er det ikke engang rigtigt. Der gik i hvert fald 27 år, før man drog denne logiske konsekvens. Hvorfor gik der så lang tid? Det, der er det særlige ved disse forstærkningsaftaler, som stammer fra 1976, er jo, at der er tale om forstærkninger, som kan føres til Danmark i en krisesituation, dvs. i fredstid. Indtil da havde alle forstærkningsaftaler, de første fra omkring 1960, drejet sig om, at hvis Danmark blev angrebet – sådan rigtigt med krudt og kugler og kanoner – hvis Danmark blev angrebet, så forpligtede de allierede sig til at komme Danmark til hjælp med tropper osv. Hvis Danmark blev angrebet!

Det princip gjaldt indtil 1976; så blev det i dyb hemmelighed ændret sådan, at i en krisesituation – og krisesituationer hører hjemme i fredstid; der foreligger ikke noget angreb – er der mulighed for at føre forstærkninger til Danmark. Det var 27 år efter, at Danmark kom ind i NATO, så lad være med at fortælle mig, at de nuværende forstærkningsaftaler er en logisk konsekvens af NATO-medlemskabet! Så var der ikke gået så lang tid.

Nej, det er en logisk konsekvens af en nytænkning, nemlig en optrapningstænkning, at man skal bruge optrapning som et middel i den internationale politik, og Danmark kom til at spille en rolle i den forbindelse.

Så vil jeg videre sige, at den dagsorden, som hr. Lasse Budtz foreslog, trods alt er et fremskridt, men det er et fremskridt med 11 års forsinkelse. Tænk, hvis den havde været gældende i 1976, da den daværende, socialdemokratisk ledede regering i fuld, total hemmelighedsfuldhed indgik disse nye forstærkningsaftaler! Tænk, hvis de skulle have været forelagt nævnet! Så kan jeg forsikre hr. Jørgen Tved for, at så var vi nogle, som havde brugt den mulighed, man har i nævnet, for at bringe dem videre til folketingssalen gennem en forespørgsel. Og så kunne ministeren jo selvfølgelig have nægtet at svare osv. Det er til syvende og sidst Folketin-

get, der afgør, hvad der er hemmeligt, og hvad der ikke er hemmeligt. Jeg ville da håbe, at et flertal i så fald ville acceptere en debat herom, og jeg vil håbe, at det samme vil gælde, også når hr. Lasse Budtz' dagsorden nu bliver vedtaget og dette nye princip er fastslået.

Så vil jeg endelig sige, at i det, hr. Lasse Budtz sagde, var der et par betragtninger, jeg synes var påfaldende. Det var, at han tror – sådan sagde han – at hvis regeringen i en krisesituation er ledet af Socialdemokratiet, vil der ikke blive givet tilladelse til, at forstærkningerne medbringer atomvåben. Hvad tror hr. Lasse Budtz om en regering, der ikke er ledet af Socialdemokratiet? Det kan også forekomme, den slags regeringer kan jo forekomme, vi har faktisk sådan en for øjeblikket. Hvis man er i den grad imod atomvåben i Danmark, så vedtag dog her og nu, at vi ikke under nogen omstændigheder vil acceptere forstærkninger med atomvåben, vedtag det her og nu! Så bliver det troværdigt.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Jeg vil bestride hr. Gert Petersens påstand om, hvad der er en logisk følge af hvad. Fordi der i en alliance i en årrække ikke har været draget en eller anden konsekvens, kan det udmærket være en meget logisk udvikling, at en sådan konsekvens drages senere, f.eks. når samarbejdet har stået sin prøve så og så længe. Man kunne eksemplificere fra det nordiske samarbejde i Nordisk Råd, fra EF-samarbejdet og på ganske samme måde fra NATO-samarbejdet. Den omstændighed, at vi ikke for 20 og 30 år siden har draget visse konsekvenser af vort i øvrigt tillidsfulde og nære samarbejde, hindrer ikke, at vi går videre på et givet tidspunkt. Det er altså det, der er sket i NATO – og det er der ganske givet flertal for i Danmark – at denne konsekvens er draget. Derfor er der ikke nogen bevisførelse for, at det ikke fandtes i alliansens start, og at det derfor heller ikke må findes senere, hvis der altså, som tilfældet er, er et betragteligt flertal, der finder det helt naturligt, at denne videreudvikling af det tillidsfulde samarbejde finder sted.

(Kort bemærkning).

Lasse Budtz (S):

[Lasse Budtz]

Over for hr. Gert Petersen vil jeg godt fremhæve to ting, som forekommer os ret vigtige, og som vi har gennemdiskuteret i detaljer. Det ene er, at selv om vi nu får en forbedret ordning, er det jo altid godt at forbedre situationen. Jeg bryder mig ikke meget om at blive hånet for, hvad der er sket for mange år siden, når vi alligevel forbedrer situationen ganske væsentligt. Det ene er, at kan vi have anledning til på grundlag af en orientering i Udenrigsudvalget at være skeptiske over for eller direkte modstandere af en aftale, er der intet som helst i vejen for at tage sagen ned i folketingsalen, hvilket jeg meget klart fremhævede i mit første indlæg, og det vil jeg gerne have opfattes nøjagtigt, som det er blevet sagt.

Det andet er med hensyn til atomvåbene. Mig bekendt er der da et flertal i dette Folketing, som er imod anvendelse af atomvåben på dansk område. Mig bekendt kan ingen dansk regering tillade ankomst af atomvåben, uden at der foreligger et flertal til fordel for sådanne våbens ankomst til Danmark. Jeg formoder, at det flertal fortsat vil eksistere, også efter et kommende valg.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Jeg er meget tilfreds med den første del af det, som hr. Lasse Budtz sagde, om, at sagen naturligvis kan bringes fra nævnet ned i Folketinget. Det sagde hr. Lasse Budtz også i første omgang, og det blev altså gentaget nu, og det er jeg meget tilfreds med. Det andet, som blev sagt, er, at hvis der er et flertal – det tror jeg også der er, eller det er der – imod atomvåben på dansk område, ville det logiske da være, at Folketinget vedtog en beslutning herom her og nu, om ikke i dag så i den kommende måned, i stedet for, at man skal afvente den meget anspændte situation, hvor vi heller ikke ved, hvordan flertallet ser ud her i Folketinget. Vi ved ikke, om der er en socialdemokratisk ledet regering – det var det udtryk, hr. Lasse Budtz brugte i første omgang. Det ville være meget rigtigere og meget mere logisk, også ud fra hr. Lasse Budtz' egne bemærkninger, at få en sådan vedtagelse her og nu, at Danmark ikke under nogen omstændigheder med sin gode vilje vil se atomvåben, som er selvmorderiske våben, på sit område.

Til hr. Arne Melchior vil jeg sige, at jeg er da glad for, at hr. Arne Melchior bekræfter, at der skete et skifte i 1976. Det har vi altså nu ikke bare mit udsagn for, men også hr. Arne Melchiors. Der skete et skifte i dansk forstærkningspolitik, og det er en ny forstærkningspolitik i forhold til den, der var ført i de forudgående 27 år. Så siger hr. Arne Melchior noget om, at der var flertal for, at konsekvenserne af medlemskabet skal drages, osv. Jeg ved da ikke, hvor hr. Arne Melchior ved det fra, for det skifte, som skete, og hvor det altså blev accepteret, at Danmark kan modtage forstærkninger i fredstid, blev ikke forelagt noget sted. Jeg ved ikke, om det har været forelagt den daværende regering, det er muligt, men det var ikke noget, der kom til nævnets kundskab, ikke noget, der kom til Folketingets kundskab. Der blev aldrig konstateret et flertal for det; det var noget, som skete i dybeste hemmelighedsfuldhed.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Efter en kort bemærkning fra hr. Jørgen Tved giver jeg ordet til forsvarsministeren.

(Kort bemærkning).

Jørgen Tved (FK):

Jeg vil da godt spørge hr. Lasse Budtz, som her fortalte, at Danmark var et atomvåbenfrit område, om han er i besiddelse af oplysninger, som i hvert tilfælde er forholdt mig, om, at Danmark altid er atomvåbenfrit, om der foreligger nogen aftaler om, at engelske undervandsbåde bestykkede med atomvåben aldrig kommer i nærheden af dansk territorialfarvand, om, at udenlandske krigsskibe, der besøger Danmark, aldrig har atomvåben om bord. Ellers er det jo en illusion, for så ved vi aldrig, hvornår Danmark i virkeligheden er atomvåbenfrit.

Forsvarsministeren (Collet):

Forespørgerne har sat mange kræfter ind i denne debat. SF's tre ordførere har alle søgt at mistænkeliggøre, søgt at så mystik, søgt at give indtryk af sammensværgelse, hemmelighedskræmmeri og historieforfalskning om noget, der er så indlysende åbent og fornuftigt som forstærkningsaftalerne, som støttes af et bredt flertal i Folketinget.

[Forsvarsministeren]

Danmark må have forstærkninger i krise- og krigstid. Vi må have de almindelige, nødvendige aftaler med vore allierede om forstærkninger, og det må vi lave planer om. Selvfølgelig må vi det.

Regeringen orienterer gerne åbent og generelt om disse spørgsmål, men detaljer af taktisk og teknisk art, som vi ikke ønsker at en-angriber skal få kendskab til, kan vi ikke offentliggøre. Men jeg har forsøgt at gøre min redegørelse så åben som overhovedet muligt.

Jeg spekulerer meget på, hvad SF's ærinde i denne sag egentlig er. Er det at underminere Danmarks forstærkningsaftaler med vore allierede? Er det at få offentliggjort oplysninger, som kan skade NATO, som kan skade Danmarks muligheder for at forsvare sig?

Hr. Pelle Voigt havde nogle meget interessante bemærkninger om vesttysk praksis på dette område, idet formålet formodentlig var, at denne praksis skulle anvendes som en art murbrækker for ændret parlamentarisk praksis her i landet. Men eksemplet duer ikke.

Det er sådan, at når der i Vesttyskland indgås aftaler, udsender man en generel pressemeddelelse, hvis indhold og detaljeringsgrad nogenlunde svarer til forsvarsministerens årlige redegørelse, altså de oplysninger, som er indeholdt heri. Der er ingen detaljer om, hvad der skal forstærkes, hvor der skal forstærkes, og hvor mange forstærkninger der skal sættes ind. Der er *ingen* detaljeret parlamentarisk kontrol eller offentliggørelse i Vesttyskland med hensyn til forstærkningsaftalerne. Selvfølgelig ikke. Det er et regeringsanliggende. Det eneste, der sker, er, at en generel paraplyaftale vedtages i Forbundsdagen.

Med hensyn til spørgsmålet om grundlovens § 19, stk. 1, altså hvad den parlamentariske basis for tilkaldelse af forstærkninger i krise- og krigstid er, synes jeg, at den socialdemokratiske ordfører redegjorde på udmærket vis for regeringens, Folketingets og Det Udenrigspolitiske Nævns stilling i denne sammenhæng. Altså kort sagt: forstærkningerne kommer ikke af sig selv, de skal tilkaldes af regering og Folketing.

Hr. Pelle Voigts betragtninger om, at forsvarsforligspartierne har handlet grundlovsstridigt, må jeg totalt afvise.

Hr. Jens Thoft brugte meget tid på at rose hr. Pelle Voigt. Han roste hans tale, og han roste hans vurderinger, og han roste også hans

spørgsmål. Jeg deler ikke hr. Jens Thofts vurderinger. Hr. Jens Thoft afleverede en maskingeværbygge af spørgsmål. Det gik så stærkt, at det var umuligt at nå at notere dem ned. Hr. Jens Thoft kritiserede også min redegørelse for mangel på åbenhed. Jeg var dog glad for, at hr. Jens Thoft brugte en 3-4 minutter på at citere alt det, som jeg fortalte, og faktisk har jeg også gjort mig umage med at være åben.

Jeg noterede mig også hr. Jørgen Estrups synspunkter, nemlig at han erkendte, at det var legitimt, og at det var nødvendigt i visse situationer, at ikke alle oplysninger fremlægges offentligt. Med hensyn til spørgsmålet om grundlovens § 19, stk. 1, vil jeg henvise til, hvad jeg sagde for et øjeblik siden.

Til allersidst vil jeg gerne sige, at regeringen gerne vil orientere så åbent som muligt, men vi agter ikke at informere så åbent, at landets sikkerhed sættes på spil.

Pelle Voigt (SF):

Jeg tror nok, at forsvarsministeren i meget af det, jeg har sagt heroppefra i dag, har kunnet spore en vis irritation over det meget hemmelighedskræmmeri. Men nu må jeg sige, at irritationen slår over i medlidenhed, for nu afsløres det jo, at forsvarsministeren ganske enkelt ikke ved, hvad han taler om.

I Bundesgesetzblatt årgang 1982, 2. del, er den tyske værtslandsnationsaftale ikke alene optrykt in toto, men den er optrykt tillige med et tillæg, der ganske nøje viser, hvilke og hvor mange tropper der afsættes til de forskellige funktioner. Det skete faktisk allerede i april 1982, hr. forsvarsminister! Jeg synes, det er en lille smule rystende og et tegn på den grad af hemmelighedskræmmeri, der hersker i denne sag, at et folketsmedlem skal grave den slags oplysninger frem, som øjensynlig er totalt ukendte for ministrene, for de øvrige ordførere i Folketinget, for nuværende og forhenværende medlemmer af Det Udenrigspolitiske Nævn osv.

Hvis man ikke gør sig den ulejlighed at læse Bundesgesetzblatt, kunne man såmænd i den amerikanske hærs offentlige publikationer i Vesttyskland meget, meget detaljeret læse, hvad dette drejer sig om. Der taler man om, at man bl.a. arbejder på indretninger til at opretholde stats- og regeringsmagten, forvaltningsindretningerne på forbunds- og länderplan så-

[Pelle Voigt]

vel som på lokalt plan, indretninger for politiske partier – hvad det så er. Det lyder vældig interessant: brandværnsforanstaltninger, indretning af katastrofebeskyttelsesenheder, indretninger for politi og for Bundesgrenzschutz og mange andre ting. Man fortæller helt åbent i disse publikationer – publikationen hedder i øvrigt til forsvarsministerens oplysning CIMIC og handler om det civile-militære samarbejde mellem USA og Vesttyskland – f.eks. i nr. 3, september 1985:

»USA forsøger at få udpeget begravelsespladser, men af psykologiske og politiske grunde vil denne form for støtte ikke længere kunne opnås fra den civile sektor.«

Derfor kommer man nu med nogle forslag til, hvordan problemerne i øvrigt kan løses. Man går detaljeret ind i, hvor mange tog der er bedt om, hvordan reglerne skal være for trafikken på vejene, hvordan det skal handle om transport over vand, hvad det er for typer af og hvad det er for et omfang af civil støtte, man ønsker. Alt sammen åbne, klare, tydelige kilder i et land, hvis militære betydning ikke kan siges at overskride Danmarks militære betydning.

Jeg skal komme med et citat til fra samme publikation, som måske vil interessere ordføreren for Kristeligt Folkeparti, for det viser sig nemlig, at disse meget, meget omfattende aftalekomplekser også betyder, at Vesttyskland har måttet ændre sine love, sådan at man i en undtagelsessituation med udenlandske bevæbnede styrker »... uden tilslutning fra ejeren eller den, der har autorisation til at bebo det pågældende sted, har ret til at passere igennem eller midlertidigt besætte eller lukke åbne eller byggede områder, vandbeskyttelsesområder, natur- og vildtreservater, steder af religiøs, kulturel, historisk betydning, kirkegårde ...« osv. osv.

Alle disse ting, hr. forsvarsminister, er indgående og åbent beskrevet af vore vesttyske og amerikanske allierede i deres egne publikationer. Hvorfor så denne naragtige hemmeligholdelse her i Danmark? Øjensynlig fordi man simpelt hen ikke har særlig meget styr på, hvad der foregår. Hvem kender egentlig til, når det kommer til stykket, indholdet af disse aftaler? Nu skal man ikke være uretfærdig, heller ikke mod en nylig tiltrådt forsvarsminister, men jeg synes godt, at de mennesker, som har forhandlet disse ting, kunne have udrustet forsvarsmi-

nisteren med bare det minimum af oplysninger, et hvilket som helst folketingsmedlem kan gå hen og slå op i åbne kilder, så han var udrustet til at tage debatten her i dag. Jeg kan forsikre, at der i fremtiden vil blive stillet spørgsmål på disse områder, og at vi forventer at få ordentlige og sammenhængende svar på disse spørgsmål.

SF har tidligere i åbenhedens navn i Forsvarsudvalget og her i folketingssalen luftet den tanke, at man skulle gribe til den forfærdende praksis at nedklassificere dokumenter i Danmark, som er offentligt tilgængelige i USA, og som enhver kan hente på Den Amerikanske Kongres' bibliotek. Jeg tror, at det bliver nødvendigt simpelt hen at fremsætte også dette forslag i Folketinget for at få større åbenhed om disse forhold.

Må jeg så om dagsordensdiskussionen sige, at jeg – og det skal jeg også rose ministeren og de borgerlige ordførere for – synes, det er et overordentlig stort fremskridt i forhold til den nuværende, ynkelige tingenes tilstand, hvis vi får vedtaget hr. Lasse Budtz' dagsorden i dag. Jeg er – hvad der sikkert ikke overrasker nogen – forbavsende enig i hr. Gert Petersens betragtninger om, hvad der kunne være sket, hvis der havde været tale om en sådan åbenhed i 1976 om indgåelse af nogle aftaler, som vi først fik besked om her i landet 8 år senere – i øvrigt fordi SF bad om og fik aftalerne nedklassificeret et godt stykke tid efter, at de var blevet offentliggjort i Norge.

Danmark har en tradition for dilettanteri, for humpen bagefter i disse spørgsmål, og man får den grumme mistanke, at en stor del af årsagen til dette hemmelighedskræmmeri ganske enkelt er en vis bekymring i Forsvarsministeriet og Forsvarskommandoen for, at nogen skal kigge bag kulisserne og finde ud af, at der måske ikke helt er det styr på tingene, som der burde være, at man måske af og til arbejder på en måde og under nogle betingelser, som ikke er demokratisk rimelige.

Åbenhed i den grad, som er gældende i lande som USA og Vesttyskland, må den danske forsvarsminister og det danske forsvar kunne overleve, og hr. Lasse Budtz' forslag til dagsorden her i dag er klart et skridt i den retning. Derfor støtter vi det, da vi indser, at vores eget principielt rigtigere forslag ikke kan blive vedtaget.

[Pelle Voigt]

Men jeg synes, det er interessant også at mærke sig de bemærkninger, som hr. Lasse Budtz knyttede til sit forslag, og dem er vi meget enige i. Vi mener, at så meget som muligt af dette materiale må kunne behandles i Forsvarsudvalget, må kunne behandles i folketingsalen og altså, som jeg tidligere nævnte det over for ministeren, må kunne offentliggøres på ganske samme måde, som det sker i den vesttyske forbundsdag.

Forsvarsministeren (Collet):

Jeg synes, det var overordentlig festligt her at høre en aldeles ikke nytiltrådt ordfører for Socialistisk Folkeparti komme med den sidste svada. Den detaljeringsgrad, som hr. Pelle Voigt omtaler i det vesttyske materiale, som han fremlagde heroppefra, genkender jeg faktisk i dokumenter, som kan læses af enhver, og som fremlægges i fuld åbenhed.

Hvis man læser forsvarsministerens årlige redegørelse fra 1983, vil der være et meget betydeligt materiale til hr. Pelle Voigts disposition. Der redegøres detaljeret for – ligesom hr. Pelle Voigt også gjorde rede for for et øjeblik siden – hvilke amerikanske eskadriller det drejer sig om, hvor mange det er – 5 står der. Og hvor skal de være? Ålborg, Karup, Vandel og Skrydstrup. Det står alt sammen her. Vi ser på hærstyrkerne: Hvor mange mand er der? Hvor kan den indsættes? Det står der også. Styrker, som er tildelt Nordregionen som helhed: Der omtaler man den amerikanske Marine Amphibious Force på 40.000 mand med tilhørende fly. Der står masser af oplysninger fuldstændig magen til dem, som hr. Pelle Voigt for et øjeblik siden fortalte at man kan få i Vesttyskland. Men det er da klart, at man i Vesttyskland ikke vil gå så langt i informationerne, at det skader landets sikkerhed.

Derfor vil jeg gerne vende tilbage til – hvad jeg også sagde i mit sidste indlæg – at man behandler en generel paraplyaftale i selve salen, men der er ikke tale om, at man detaljeret ned til den mindste grænse orienterer Forbundsdagen eller den tyske befolkning, så jeg må indrømme, at jeg stiller mig fuldstændig uforstående over for hr. Pelle Voigts betragtninger om, at vi skulle have større hemmelighedskræmmeri her end i Vesttyskland.

Jeg anbefaler redegørelsen til læsning, og jeg tror, at hr. Pelle Voigt med det kendskab, jeg

har til hans grundighed i det parlamentariske arbejde, må have læst, hvad der står i forsvarsministerens årlige redegørelse fra 1983. Jeg vægrer mig ved at tro, at hr. Pelle Voigt ikke har læst den.

Og så ser jeg frem til at kunne give ordentlige og pæne svar på hr. Pelle Voigts spørgsmål, som det nu er bebudet.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Jeg bad om en kort bemærkning, for jeg synes ikke, forsvarsministeren skal være i tvivl om, at det svar, han tidligere gav mig vedrørende § 19, stk. 1, faktisk var ganske ved siden af. Det, jeg spurgte om, var ikke, om Folketinget i en given situation skulle godkende tilkaldelse af fremmede tropper og forstærkninger; det var jeg heldigvis ikke i tvivl om, det står oven i købet i forsvarsministerens egne redegørelser.

Nej, det, jeg spurgte om, var, om selve aftalerne, som vi altså ikke hidtil har kunnet se heller i Det Udenrigspolitiske Nævn, ikke også var omfattet af § 19, stk. 1. Det synes jeg er et langt mere interessant spørgsmål, for hvis det er sagen, skal de faktisk fremlægges også i Folketinget, så er det ikke nok med Det Udenrigspolitiske Nævn. Det synes jeg vi må have afklaret i den kommende tid, og det vil jeg i hvert fald meget gerne bidrage til at få oplyst.

Så vil jeg blot føje til, at forsvarsministeren er altså åbenbart i tvivl om, hvad vi andre kan få ud af en procedure svarende til den vesttyske. Jeg ville være ganske tilfreds, hvis forsvarsministeren ville følge helt de samme principper som i Vesttyskland, så tror jeg vi ville komme et ganske pænt skridt ad vejen. Det synes jeg forsvarsministeren skulle overveje.

(Kort bemærkning).

Pelle Voigt (SF):

Jeg vil gerne tilslutte mig hr. Jørgen Estrups overordentlig relevante spørgsmål til forsvarsministeren, et spørgsmål, som jeg også selv rejste.

Så vil jeg sige, at jeg synes altså ikke, man bliver mindre bekymret af at høre forsvarsministerens svar og henvisninger til åbenheden heroppefra, for hvad var det, forsvarsministeren talte om? Forsvarsministeren talte om flyforstærkningsaftalerne fra 1976 og de øvrige afta-

[Pelle Voigt]

ler. Det, denne forespørgsel handler om, og det står faktisk i den, og vi har snakket en del om det her, er værtslandsnationsaftalerne, det er Host Nation Support. Omkring disse ting er der ikke offentliggjort noget som helst andet end en 3-4 linjer i hver af disse årsredegørelser, mens man altså faktisk, som jeg nu får lejlighed til at dokumentere det udførligt over for forsvarsministeren i den kommende tid, detaljeret i Vesttyskland har oplyst, hvad det drejer sig om af mennesker og materiel, der skal anvendes i denne sammenhæng.

I Vesttyskland indgår der omkring 100.000 mand militært personel i disse aftaler og 93.000 civile, som skal udskrives på den ene eller anden måde. Dette er specifikt og detaljeret oplyst over for den vesttyske befolkning og over for Forbundsdagen. I Danmark kan vi ikke engang, når vi rejser en forespørgselsdebat i Folketinget som i dag, få at vide, hvor mange aftaler der er, endnu mindre hvor mange mennesker de omfatter.

Hr. Jens Thoft spurgte, hvad det er, der er i gang i Esbjerg Havn, hvad det er, der er i gang i Hanstholm, hvad det er, der er i gang i Hirtshals. Jeg kunne spørge, hvad det er, der er i gang i Korsør. Jeg kunne spørge, hvilke nye planer der foreligger omkring Flyvestation Vedbæk. Jeg kunne gentage min undren over, hvordan det kan lade sig gøre, som jeg kan læse det i vesttyske kilder, i den sidste WINTEX-øvelse pludselig fra luften at landsætte den 9. amerikanske infanteribrigade. Der må findes nogle støttestrukturer dér også; men intet kan man få at vide. Det må vi have rettet op på.

Forsvarsministeren (Collet):

Hr. Pelle Voigt og hr. Jørgen Estrup spurgte samstemmende, om selve aftalerne var omfattet af grundlovens § 19. Det er et teoretisk spørgsmål, men under alle omstændigheder kan man sige, at aftalerne, hvis de får et reelt indhold, altså hvis forstærkninger faktisk skal tilkaldes, er undergivet parlamantarisk kontrol, og dermed ligger der jo en sikkerhed i dette.

Lasse Budtz (S):

Jeg tror, det er helt åbenbart for de fleste af os, at hr. Pelle Voigt ikke behøver at få hjælp i denne debat. Men jeg vil dog gerne sige, at det forekommer mig at være fuldstændig indlysen-

de rigtigt, at der er et langt højere informations-niveau i næsten alle de lande, vi sammenligner os med, end i Danmark. Det er rigtigt, at man i den amerikanske kongres næsten kan gå ind og slå alle disse ting op, ganske enkelt. Hvad der måtte mangle i den amerikanske kongres, det kan man såmænd finde i New York Times og Washington Post og ligestillede blade. De har en tradition, som er meget fornem og langt, langt bedre end vores, og jeg er ked af at måtte sige det, men meget ofte er de kommenterende artikler, oplysende artikler, man kan finde i disse blade, bedre end dem, man ser fra officiel side i mange af NATO-landene, inklusive Danmark. Lad der ikke være ringeste tvivl om det.

Men da jeg gerne vil være positiv, vil jeg gerne sige, at jeg har et par taksigelser at fremføre. Jeg vil gerne takke forsvarsministeren for nu også i sidste omgang så klart at have fremhævet, at der kommer ingen forstærkningsstyrker til Danmark, hvis de ikke tilkaldes af regering og Folketing. Det er utrolig vigtigt for os, at denne parlamentariske kontrol bekræftes, og vi er glade for, at den nuværende regering også bekræfter den.

Så takker jeg selvfølgelig for den brede tilslutning til det dagsordensforslag, som Socialdemokratiet har fremsat. Jeg synes, at man skal koncentrere sig om den fremgang, dette forslag faktisk indebærer, i stedet for at blive ved med at fremhæve alle de negative ting. Det er en fremgang, at vi nu vil få mulighed for at kontrollere disse forstærkningsaftaler, og det er vores pligt at holde regeringen i gang med informationen, og det skal vi vide at gøre i Socialdemokratiet, og jeg er sikker på, at andre partier også vil gøre det. Heri ligger den fremgang, som denne debat har fremkaldt, og det takker vi for.

Connie Hedegaard (KF):

Jeg synes jo, at SF's forskellige repræsentanter i dag selv meget klart har illustreret deres fra vores andres fundamentalt forskellige holdning til disse spørgsmål. F.eks. fornægter hr. Jens Thoft ikke sin fortid trods SF's mange såkaldt realistiske krumspring, for hr. Jens Thoft afslørede igen i dag, at han lider af en helt grundlæggende mistro til, hvad han kalder de militære planlæggere: De vil faktisk ikke noget hellere end at tilkalde forstærkninger – jo før, jo bedre – og dermed – postulerer hr. Jens Thoft

[Connie Hedegaard]

– optrappe en konflikt. Ikke sandt, hr. Jens Thoft? Alle de militærfolk, vi møder ude på de militære tjenestesteder, har faktisk kun ét ønske i denne verden: krig, hvor vi andre i Folketinget med SF's fredspolitiske ordfører i spidsen vil have fred, og derfor er der et sådan lidt underligt misforhold mellem Folketing og militære myndigheder.

Så taler hr. Gert Petersen om optrappings-tænkningen, som skulle være slået fast med syvtommersøm i 1976, for da havde vi ikke længere kun forstærkningselementet manifesteret i NATO-traktatens artikel 5, men dér fik vi nogle reelle forstærkningsaftaler.

Jeg mener, at det er lidt absurd at tale om en optræningstænkning i stedet for at erkende, at det var en konsekvens af en teknologisk og en våbenteknologisk udvikling. Hvis man mener, at dansk forsvar har brug for forstærkninger af hensyn til afskrækkelsen og af hensyn til brug i en eventuel konfliktsituation, er det en logisk konsekvens, at vi kan tilkalde dem i krisetid i en moderne teknologisk verden – for det første for at vise, at angreb kan koste dyrt, og derved forsøge at undgå angrebet, for det andet fordi et angreb på Danmark ikke er et angreb på Danmark alene, og derved også forsøge at styre en krise, og for det tredje for i en given situation at have dem, før Danmark er tabt. Det er baggrunden for vores ja til forstærkningsaftalerne. Det er derfor, vi synes, at de forstærkningsaftaler, vi har, er ganske logiske.

Hr. Gert Petersen er imod forstærkningsaftalerne, imod dansk NATO-politik, og det er jo hele miseren i dette her.

Lad mig til sidst blot sige, at jeg stadig væk synes, hr. Pelle Voigts parallel til Vesttyskland ikke er særlig logisk, bl.a. fordi forholdene i centralregionen på mange måder adskiller sig helt fundamentalt fra f.eks. enhedskommandoens område.

Men jeg har også svært ved at forstå hr. Pelle Voigts fascination af det papir, der er offentliggjort i den tyske forbundsdag. Hvis det er begravelsespladser, togruter og vejruiter, vi taler om, har jeg ærlig talt svært ved at se det interessante i den debat, vi har haft i dag, og det er jo stort set kun det, hr. Pelle Voigt er i stand til at fremhæve. Vi har faktisk også fra konservativ side svært ved at se det politisk interessante i det, da det immervæk er administrative spørgsmål.

Vi synes altså, at debatten er lidt ude af proportioner, og vi mener som sagt, at den bunder i en fundamental uenighed, men det må trods alt nu være til glæde for alle parter, at vi så får forelagt de forskellige ting i Det Udenrigspolitiske Nævn.

Måske hr. Jens Thofts og hr. Pelle Voigts mere eller mindre paranoidе frygt for og mistro til forsvaret så kan mindskes lidt. Jeg er ikke særlig optimistisk, men vi kan da håbe på det.

Jens Thoft (SF):

Jeg vil først svare fru Connie Hedegaard, at man ikke skal bebrejde dem, der er ansat i forsvaret, at de kun tænker militært, for det er de ansat til. Det, der er problemet, er, at det politiske korrektiv er nødvendigt. Det er derfor forståeligt nok, at forsvarets personel ønsker forstærkningerne på et så tidligt stadium af en krise som overhovedet muligt. Det er logisk militær tænkning, men det har meget lidt med politisk krisestyring at gøre. Der er den konflikt, jeg talte om.

Jeg synes, denne debat har været overraskende elendig. Den har været overraskende i den forstand, at det materiale, der er kommet på bordet om Host Nation Support-aftalerne, er kommet fra forespørgerne og ikke fra den minister, der er blevet forespurgt.

Det er aldeles ukorrekt, når ministeren i sit svar til mig sagde, at jeg brugte 3-4 minutter af min taletid til at gennemgå ministerens svar, for så meget indhold var der ikke i ministerens svar, at det overhovedet var muligt at bruge 3-4 minutter til at gennemgå det. I Folketingstiden fylder det fire linjer, for indholdet i ministerens svar var, at der rigtignok var nogle aftaler, af lidt forskellig karakter, og at de gjaldt modtagelse, transport og forsyning. Det var, hvad vi fik oplyst.

Vi fik ikke svar på, om det var rigtigt, at titusinder af civile kommer under militær kommando, civile, som ikke skal med i mobiliseringsstyrkerne for at kunne modtage forstærkninger. Vi fik ikke svar på, om det var rigtigt, at civilforsvaret og politiet skulle indrettes til at modtage disse forstærkninger.

I den debat om atomvåbenfrihed, som vi undervejs også fik, er det da rimeligt at spørge ministeren, om den de facto-atomvåbenfrihed, som hr. Lasse Budtz, hr. Jørgen Estrup og hr. Pelle Voigt fremhævede, rent faktisk betyder, at

[Jens Thoft]

man i danske og allierede stabe planlægger, som om Danmark ikke skal have atomvåben. Hvis man gør det, undrer det mig lidt, at lederen af Führungsakademie der Bundeswehr, general Dieter Klaus, blev så allergisk, da jeg rejste spørgsmålet og understregede, at man naturligvis planlægger, som om Danmark skal have atomvåben. Danmark har siddet med i NATO's atomplanlægningsgruppe, Danmark kender NATO's atomplanlægning, og naturligvis planlægger man sådan. Alt andet ville være uforvarsligt.

Hvis man rent faktisk i danske og allierede stabe planlægger, som om Danmark ikke skal have atomvåben, undrer det mig, at man i alle større stabsøvelser i Danmark planlægger, som om der skulle være atomvåben – det er ganske vist på tegnebrættet, man anvender atomvåben – og det undrer mig, at man har officerer fra alle tre værn, som lærer brugen af atomvåbnene, herunder procedurerne for at tilkalde atomvåbnene og atomvåbnenes virkninger på forskellige måltyper.

Det undrer mig, at danske styrker deltager i allierede øvelser, hvori indgår brugen af atomvåben – på tegnebrættet ganske vist.

Vil ministeren tage initiativ til fremover at sikre, at planlægningen i danske og allierede stabe sker på baggrund af det klare flertal, som er konstateret i Folketinget – et flertal, som betyder, at regeringen, hvis den skal tilkalde forstærkninger, gør det – med det Folketing, vi har – uden atomvåben, for det er fremgået helt klart af debatten i dag. Det må da betyde, at danske og allierede stabe ændrer deres planlægning.

(Kort bemærkning).

Pelle Voigt (SF):

Jeg skal blot sige til fru Connie Hedegaard, som, synes jeg, meget kryptisk fremhævede den store forskel, der var i situationen på centralfronten og her i Danmark – altså noget, der skulle være et argument for mindre åbenhed i Danmark end i Vesttyskland – at jeg ganske enkelt ikke forstår bemærkningen og synes, det kunne være overordentlig interessant at få den uddybet.

Det, der slår mig, er, at Vesttyskland i dag er et land, der stadig har fremmede besættelsestropper på sit område, altså på flere måder stadig væk er et besat land, og at det er muligt i dette land under de politiske vilkår, der gælder

dér, at have en større grad af parlamentarisk åbenhed i forsvarspolitiske spørgsmål, end der er i Danmark, der, som det er blevet understreget talrige gange her i dag, fastholder den politik, at vi hverken vil have den ene eller den anden slags fremmede tropper på vort område i fredstid.

(Kort bemærkning).

Connie Hedegaard (KF):

Hr. Pelle Voigt har selv fremhævet forskellen. Der er dog immervæk forskel på, om man har nogle tropper fast stationeret i et område og planlægger ud fra det eller man som Danmark har valgt ikke at have tropper stationeret i fredstid og så naturligvis må planlægge på en anden måde. Det synes jeg ikke er spor mystisk og svært at forstå, og derfor forstår jeg ikke den måde, man hele tiden vil så mistillid til det på. I øvrigt vil vi jo nu i dag ved om lidt at stemme for dagsordensforslaget have givet tilsagn om, at disse spørgsmål forelægges Det Udenrigspolitiske Nævn, og derfor kan jeg sådan set ikke forstå, hvad hr. Pelle Voigts problem er.

(Kort bemærkning).

Pelle Voigt (SF):

Jeg er meget glad, hvis fru Connie Hedegaards bemærkning betyder, at Det Udenrigspolitiske Nævn – og det går jeg ud fra som givet; ellers ville vi ikke stemme for hr. Lasse Budtz' dagsordensforslag – nu også får at vide, hvilke aftaler der er indgået i denne regerings tid, og hvad de egentlig går ud på, hvor mange civile der skal tvangsudskrives, osv. Men jeg må indrømme, at argumentationen for, at den kendsgerning, at man har fremmede tropper stationeret på sit område, skulle gøre, at man har færre militære hemmeligheder at vogte over end et land, der ikke har fremmede tropper stationeret på sit område, er mig fuldstændig fremmed og dybt ulogisk.

Jørgen Tved (FK):

Jeg ved ikke, om jeg må anbefale KU at sende sine medlemmer ind i en sportklub, i Dansk Vandrelaug eller i Spejderkorpsen; så kunne de måske få afløb for nogle af deres aggressioner dér.

Jeg betragter ikke den socialdemokratiske dagsorden som den store åbenhed. Jeg kan for-

[Jørgen Tved]

stå, at det stadig væk skal være en sammenspist flok, som får disse oplysninger, der altså skal forholdes i hvert tilfælde nogle medlemmer af dette Ting. Jeg ved ikke, om SF på forhånd havde forhandlet med Socialdemokraterne, som de plejer at gøre. Jeg forstår, at de nu logrer for den dagsorden, der er foreslået af hr. Lasse Budtz, men jeg skal for god ordens skyld sige, at vi ikke kan være med her; vi betragter ikke det, at man orienterer et lukket udvalg, som en større sejr for Folketinget og for åbenheden.

Når det er sagt, skal jeg også sige, at hr. Lasse Budtz åbenbart ikke havde nogen oplysninger om, at Danmark altid var atomfrit. Da der nu er ringet til frokost og det vel er derfor, medlemmerne er kommet, skal jeg på falderebet selv spørge forsvarsministeren, om han vil garantere for, at der ikke under nogen omstændigheder på dansk territorium findes eller blot kommer på besøg atombærende ubåde eller skibe, og at der ikke i forbindelse med forstærkningsaftalerne er aftaler om, at der skal stilles faciliteter til rådighed for engelske, amerikanske eller andre ubåde, som måtte have atomvåben om bord.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 24 af Lasse Budtz (S) (se foran)
vedtoges med 112 stemmer (S, KF, SF, V, RV, CD, KRF) mod 9 (FP); 2 (FK) stemte hverken for eller imod.

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 23 af Pelle Voigt (SF) (se foran).

Hermed sluttede forespørgslen.